

KYLÄKAUPPA HOKAN HISTORIIKKI

Minna Riihinen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2011
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritystoiminnan suuntautumisvaihtoehto
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritystoiminnan suuntautumisvaihtoehto

RIIHINEN, MINNA: Kyläkauppa Hokaan historiikki

Opinnäytetyö 62 s., liitteet 41 s.
Joulukuu 2011

Tässä opinnäytetyössä koottiin Hallin perinteikkään kyläkaupan, K-kauppa Hokaan vaiheet historiikiksi. Työn tarkoituksena oli koota kaupan yli 70-vuotinen toimintataival aina perustamisvuodesta 1939 lähtien kirjaksi, josta selviää kaupan historian tärkeimmät tapahtumat sekä suurimmat muutokset. Työ toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, johon sisältyy kaksi osaa. Teoreettinen osuus käsittelee yleisesti historiikin tutkimista ja kirjoittamista sekä sisältää menetelmäkuvausten kyseessä olevan työn laatimisesta. Toiminnallinen osuus on K-kauppa Hokaan historiikki.

Teoriaosuuden lähteinä olivat erilaiset historian tutkimista sekä kirjoittamista koskevat teokset. Toiminnallisen osuuden historiikki koottiin haastateltavien muistitietojen pohjalta, sekä erilaisten aihetta käsittelevien lehtiartikkeleiden, kirjojen sekä muiden julkaisujen avulla. Tavoitteena oli, että kirjasta tulisi helpolukuinen, mielenkiintoinen sekä vanhaa kauppiasperinnettä vaaliva teos.

Historiikki antaa kattavan yleiskuvan K-kauppa Hokaan historiasta. Työ on tiivis, mutta kuitenkin yksityiskohtainen kuvaus yrityksen vaiheista vuosien saatossa. Haastattelujen kautta saatiin arvokas materiaali talteen, sillä muistitiedolla oli tässä työssä suuri merkitys. Tarkoituksena on, että työstä olisi hyötyä kaupalle, mutta myös sen entisille ja nykyisille kauppiaille. Historiikki painatetaan kirjaksi vuonna 2012, ja kirjaa on tarkoitus markkinoida ja myydä kaupan asiakkaille.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Entrepreneurship

RIIHINEN, MINNA: A Chronicle of a Village Shop Hokka

Bachelor's thesis 62 pages, appendices 41 pages
December 2011

This thesis describes the history of a traditional village shop K-kauppa Hokka. Hokka was founded in 1939. The aim of this thesis was to compile a chronicle of the history of the 70-year-old shop right from the day of its foundation, and to describe the most important events and major changes.

This thesis consists of a theoretical and an empirical part. The theoretical part describes the general aspects of writing a history and the methods used in this particular thesis. The literature about history research and writing history was used as a source. The empirical part is the history of the shop K-kauppa Hokka, and is based on newspaper articles, books and other publications as well as the recollections gathered through interviews. The interviews were in a key role when writing the history.

The aim of this thesis was to create an interesting, easy-to-read review of a sympathetic shop. Its purpose is to treasure the old merchant traditions. This thesis will be published as a book in 2012 and it will be available to the public. This way it will serve both the staff and the clients of K-kauppa Hokka.

Key words: Chronicle, village shop

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 HISTORiantutkimus	6
3 MIKÄ ON HISTORIikki?	7
3.1 Työn suunnitelma ja tavoite	7
3.2 Aineiston keräämistä ja lähteiden etsintää	7
3.3 Muistitieto talteen haastattelemalla	8
3.4 Kuvat kertovat	9
3.5 Historiikin julkaisu	10
4 KYLÄKAUPPOJEN TOIMINNASTA.....	12
4.1 Kauppapalveluiden säilyminen maaseudulla	12
4.2 Kauppiaasyrittäjäyys	13
4.3 Hyvä kauppiastapa	13
5 NÄIN TEHTIIN KYLÄKAUPPA HOKAN HISTORIikki	15
5.1 Historiikin sisältö	15
5.2 Kirjallinen aineisto	16
5.3 Haastattelut.....	17
5.4 Valokuvat	18
6 POHDINTA	19
LÄHTEET	21
LIITE	22

1 JOHDANTO

Opinnäytetyökseni tein historiikin hallilaiselle kyläkauppa Hokalle, joka perustettiin vuonna 1939. Olen työskennellyt Hokalla jo useamman vuoden ajan opintojeni ohessa, ja aiheen työlleni sain kaupan nykyisiltä kauppailta. Vuosien aikana olen varmasti tutustunut kaupalla moneen sellaiseen seikkaan, joita tässä työssä olen tarvinnut ja joita en muuten ”ulkopuolisen” silmin olisi voinut nähdä.

Tämä työ toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, ja siihen sisältyy kaksi osaa; teoreettinen osuus sekä toiminnallinen osuus, eli niin sanottu produkti. Teoreettinen osuus koostuu historian tutkimista ja kirjoittamista koskevista aiheista sekä pitää sisällään menetelmäkuvauksen tämän työn tekemisestä. Toiminnallinen osuus eli produkti on K-kauppa Hokaan historiikki.

Hokka on tärkeä paikka Hallin kylälle ja kyläläisille. Hokaan kaupan perustajien pojan Matti Hokkasen sanoin (1972, 23) ”Ihmiset tulevat ja menevät, mutta yrityksen on jäätävä – palvelemaan, jota varten se on perustettukin”. Tämän opinnäytetyön tehtävänä oli koota Hokaan kaupan yli 70-vuotinen historia kirjaksi, josta selviää kaupankäynnin muuttuminen vuosien saatossa, sekä se minkälaisena Hokaan entiset ja nykyiset kauppiaat ovat sen kokeneet. Tavoitteena oli tehdä erinäiset aineistot kokoava ja samalla vanhaa kauppiasperinnettä kunnioittava teos, joka olisi antoisaa luettavaa.

Hokasta ei ole aiemmin tehty varsinaista historiikkia. Hokaan upea historia ja sitä värittävät mielenkiintoiset tarinat on nyt osittain saatu talteen kirjan muotoon. Idea tälle työlle ei lähtenyt niinkään esimerkiksi tulevasta juhluvuodesta, eikä muusta merkittävästä tapahtumasta, vaan yksinkertaisesti siitä syystä, että tällaisen kirjan tekemiselle syntyi otollinen mahdollisuus; Hokka oli vailla omaa kirjaa ja minä sain hyvän opinnäytetyöaiheen. Historiikki tulee varmasti olemaan hyvää mainosta kaupalle! Työ on tarkoitus painattaa kirjaksi vuonna 2012.

2 HISTORiantutkimus

Historiantutkimuksen määrittely ei ole yksiselitteistä, sillä sitä voidaan pitää tieteenä, mutta yhtä hyvin myös taiteena, sillä siihen liittyy vahvasti historiaa kirjoittavan oma mielikuvitus sekä kyky eläytyä (Renvall 1983,11). Historiantutkimuksessa pyritään saavuttamaan tietyn tiedon kokonaisuus sitomalla yhteen yleisiä näkökohtia ja tosiseikkoja (Renvall 1983,12). Historiaan liittyen voidaankin puhua yleiskäsitteistä, aikakausista ja tiettyjen peräkkäisten tapahtumien aikasarjoista. Historiantutkimuksen yksi olennainen ja keskeinen piirre on se, että siinä tutkitaan tapahtuneiden asioiden synty- ja kehitysyhteyksiä. Asioiden ajoittaminen aikajanelle ei ole tarkoitus vaan apukeino ymmärtämiselle. (Renvall 1983, 19.)

Historiantutkimuksen kannalta historian ymmärtäminen on tärkeää. Sitä on helppo ymmärtää, koska historia on ihmisten tekosia. Toisaalta ymmärryskin on rajallista; toista voi ymmärtää vain sen verran kuin se on inhimillisesti mahdollista. (Hyrkkänen 2002, 11). Voidaankin sanoa, että tutkimuksen ja oppimisen esiasteena toimii ”esiymmärrys”, joka on eräänlainen ennakkokäsitys tutkittavasta ja opittavasta aiheesta (Lappalainen 2002, 23). Esiymmärrys on välttämätöntä historian tutkijalle ja –kirjoittajalle (Lappalainen 2002, 24).

Jussi T. Lappalaisen Haluatko historiankirjoittajaksi? (2002, 10-12) kirjan mukaan menneisyyden faktoja ei ole enää olemassa ja historian tapahtumat ovat ainutkertaisia. Onneksi tapahtumilla on kuitenkin erityiset jäljet, ovat ne sitten esimerkiksi ihmisten muistissa, paperilla lehtikirjoituksissa tai tallennettuna nauhalle. Menneisyyden jäljet ovat jääneet elämään lähteinä. Vaikka historiaa ei pysty täysin tavoittamaan, eikä sitä pysty täydellisesti kuvaamaan, on historiantutkimus silti mielekästä; menneisyyden tieto on kaiken etsimisen arvoista (Kaartinen & Korhonen 2005, 24).

3 MIKÄ ON HISTORIIKKI?

Historiikki on yleensä paikallishistoriaa kokonaisvaltaisesti lähteenään käyttävä teos, jonka aihe, esitystapa ja lähteet ovat suppeampia verrattuna laajoihin historiantutkimuksen yleisteoksiin. Historiikilla ei ole niinkään tieteellisiä tai tutkimuksellisia tavoitteita, vaan se on enemmänkin historiikin teettäjälle koottu luotettava toisinto menneestä ajasta. (Katajala 1990, 19.) Historiikki on yleensä lyhyehkö esitys jonkun tietyn yhteisön tai kohdealueen menneistä tapahtumista, jotka on kerätty paikallishistoriaa koskevasta kirjallisuudesta, asiaan vaikuttaneiden ihmisten muistitiedon pohjalta ja esimerkiksi asiakirjoista (Wahlroos 2000, 9).

3.1 Työn suunnitelma ja tavoite

Jotta työn alla olevan historiikin lopputulos olisi toivotunlainen ja onnistunut, on työllä oltava hyvin tehty suunnitelma. Työn edistymisen varrella voi kuitenkin ilmetä sellaisia seikkoja, jotka pakottavat historiikin kirjoittajan poikkeamaan suunnitelmasta. Tämä vaatii työn kirjoittajalta sopeutumista tilanteisiin. Tavoitteen sijaan olisi syytä olla yksiselitteinen ja siinä olisi syytä pitäytyä koko hankkeen ajan. (Katajala 1990, 20.)

Suunnitelman teossa huomionarvoisia seikkoja ovat käytettävissä olevat resurssit, esimerkiksi rahoituksen suhteen (Katajala 1990, 20). Mutta pelkästään tavoitteen määrittely ja hyvin tehty suunnitelma eivät aina riitä. Tärkeää on, että tutkija on henkilökohtaisen kiinnostunut tutkimastaan aiheesta, koska sillä on pitkälti vaikutusta motivaatioon. (Autio, Katajala-Peltomaa & Vuolanto 2001, 146.)

3.2 Aineiston keräämistä ja lähteiden etsintää

Lähteet voidaan karkeasti jaotella kahteen ryhmään: esittäviin eli traditiolähteisiin ja jäänteiden luontoiisiin lähteisiin. Esittävissä eli traditiolähteissä lähteen laati-

ja on kuvannut tapahtumat sellaisena kuin hän on sen itse kokenut. Se voi olla esimerkiksi päiväkirjamerkintä, kirje tai juttu lehdessä, jossa kirjoittaja on omalla tavallaan tapahtumat havainnoinut. Toisaalta traditiolähde voi olla myös kuvan muodossa. Jäänteiden luontoiset lähteet ovat nimensä mukaisesti jonkun tapahtuman sivutuote, sellaisia tapauksia, joiden ei alun perin ollut tarkoitus koitua historian tutkimuksen lähteeksi. (Lappalainen 2002, 12.) Historiikin lähteinä voivat toimia esimerkiksi maisemakuvaus, aineelliset lähteet, henkisen lähteet, kuvalliset lähteet, perinne- ja muistitieto sekä asiakirjat (Katajala 1990, 23–26).

Lähteiden ja aineiston keräämisessä tulee väistämättä vastaan rajaamisen pakko, sillä kaikkea aiheeseen liittyvää on ensinnäkin lähes mahdotonta löytää saatikka teokseen kirjoittaa. Tutkittavaa aihetta koskevaa kirjallisuutta on usein pikemminkin liian paljon kuin liian vähän. (Autio ym. 2001, 150.) On päätettävä näkökulma ja sen pohjalta rajattava lähteiden määrää luomalla kuitenkin yhtenäinen tutkimuskokonaisuus. (Lappalainen 2002, 47–49.) Myös kriittisyys on yksi keino karsia loputtomalta tuntuvalta kirjallisuuden määrää (Autio ym. 2001, 150).

3.3 Muistitieto talteen haastattelemalla

Haastattelu on yksi keino hankkia lähdemateriaalia historian tutkimusta sekä varsinkin historiikkia varten. Haastattelumenetelmän käyttöä tutkimisessa rajoittaa kuitenkin se tosiasia, että tutkimukset aloitetaan yleensä vasta sitten kun aiheeseen liittyvistä tapahtumista on kulunut kauan aikaa. Silloin haastateltavia on enää vain vähän elossa tai niitä ei ole ollenkaan. (Virrankoski 1994, 4-6.)

Virrankosken (1994, 8) mukaan muistitietoa voidaan kerätä esimerkiksi joko ”vastedes tehtävän tutkimuksen aineistoksi” tai ”parhaillaan käynnissä olevaa tutkimusta varten”. Etukäteen tehty haastattelutyö voi johtaa siihen, että tarvittavaa muistitietoa ei saada talteen, koska tärkeimpiä kysymyksiä ei ole osattu kysyä. Toisaalta ennalta tehty haastattelu voi olla viime hetkellä tehtyä katoamassa olevien tietojen ja tarinoiden taltioimista (Katajala 1990, 41). Mikäli mahdollista, haastattelutyö kannattaisikin tehdä vasta sitten kun tutkimukset ovat käynnissä, koska silloin on edellytykset sellaiseen haastattelutyöhön, joka on

tarkoituksenmukaista ja hyödyllistä. Voisi sanoa, että lähteet alkavat tavallaan itse asettaa tutkijalle kysymyksiä.

Haastatteluja voidaan suorittaa kahdella tavalla, joukkohaastattelulla ja yksilöhaastattelulla (Virrankoski 1994, 8). Joukkohaastattelussa haastateltavien joukko kutsutaan yhteen esimerkiksi menneitä muistelemaan. Ryhmäkeskustelu voi jopa kirvoittaa lisää uusia jo unohdetuksi luultuja muistikuvia. Henkilökohtaisessa haastattelussa tutkija tulee yleensä haastateltavan tykö, ja tämä haastattelumuoto on haastateltavalle yleensä mukavimman ja turvallisimman tuntuinen tapa. (Katajala 1990, 46–47). Hyvin tehty suunnitelma on haastattelutyön perusta, sillä haastattelun tulee pohjautua tutkimusta tekevän perusteelliseen tutustumiseen aiheeseen sekä lähdekirjallisuudesta saatuihin tietoihin (Virrankoski 1994, 12). Muistitiedolla paikataan sellaisia historiikin osa-alueita, joista ei ole lähdeaineistoa tai ne eivät ole ajan saatossa säilyneet (Katajala 1990, 41).

Muistitiedon käyttäminen historiikin lähteenä vaatii tapauskohtaisesti enemmän tai vähemmän tiukkaa lähdekritiikkiä, koska lähteenä se on kaikista epäluotettavin muoto. Ihmisen muisti on rajallista ja ajan myötä se väijäämättä heikentyy. Toisaalta jokainen meistä tulkitsee kokemansa tapahtumat tavallaan ja siksi muistitieto ei aina välttämättä vastaa todellisuutta. Muistitieto voi pohjautua myös muihin kuin omakohtaisiin kokemuksiin asioista tai haastateltava vääristelee tapahtumia. Syytä on muistaa sekin, että myös itse tutkija saattaa tehdä virheitä ja tulkita asioita väärin. Epäluotettavuudestaan huolimatta muistitiedolla on tärkeä merkitys varsinkin historiikin tekemisessä, sillä kaikista tärkeistä asioista ei välttämättä ole kirjallista lähdemateriaalia (Virrankoski 1994, 24-28.)

3.4 Kuvat kertovat

Historiikissa kuvat voivat olla osa lähdeaineistoa tai ne voivat toimia pelkästään teoksen kuvituksena ja elävöittäjänä (Katajala 1990, 67-68). Vanhat valokuvat voivat välittävää lukijalle sellaista tietoa, mitä ei sanoin pysty elävästi ilmentämään. Vaikuttavat kuvat saavat lukijan eläytymään tutkijan kirjoittamaan tekstiin ja joissakin tapauksissa kuvat ovat ainoa selittävä tekijä jonkun tapahtuman havainnollistamisessa (Lappalainen 2002, 155; Katajala 1990, 70.)

Kuvat vaativat aina selityksen ja siksi kuvalle on syytä laatia kuvateksti sen taustoja selventämään. Hyvä kuvateksti on informatiivinen, ytimekäs sekä iskevä ja se kytkeytyy varsinaiseen tekstiin. Siinä tulisi olla myös mahdollinen alkuperätieto siitä kuka kuvan on ottanut tai kuka sen omistaa. Kuvilla olisi hyvä olla aina jonkinlaista tutkimuksellista arvoa, eikä niillä pidä täyttää sivuja vain siinä olettamuksessa, että niitä pitää kirjassa olla. (Lappalainen 2002, 155-157.)

3.5 Historiikin julkaisu

Historiikin julkaisemiseen voi käyttää yksinkertaista ja edullista tapaa monistamalla ja nitomalla puhtaaksi kirjoitetun tekstin vihkoseksi esimerkiksi pikapainossa. Monistusmenetelmää käyttämällä muun muassa valokuvista tulee kuitenkin ikävän graafisia ja kuvien värit kärsivät. Monistetut ja nidotut vihkoset ovat tarkoitettu lähinnä oman piirin luettavaksi, ja painosmäärät tällaiselle ovat yleensä muutama sata kappaletta. (Katajala 1990, 142.)

Edustavin tapa historiikille on painattaa se kirjaksi kirjepainossa. Painattaminen on kuitenkin suhteellinen hintavaa, mutta varmasti suurella vaivalla tehdyn historiikin arvoista. Painotalossa esimerkiksi valokuvat rasteroidaan eli kuvapinta pisteytetään, jolloin värit ja sävyt pysyvät hyvinä verrattuna monistusmenetelmällä tehtyyn historiikkiin. (Katajala 1990, 142.) Digitaalinen painaminen on alan tätä päivää. Se on nopea, edullinen ja joustava tapa painaa kirjoja, varsinkin kun painomäärä on alle 500 kappaletta. (Wahlroos 2000, 18.)

Useista kirjepainoista ja lehtitaloista kannattaa pyytää tarjoukset historiikin painattamiselle. Hintaero eri painotalojen välillä voi olla huomattava, mikä johtuu painattamisen yleiskustannuksista. Yleisesti ottaen pienet painosmäärät kannattaa painattaa pienemmissä kirjataloissa, kun taas suuret painosmäärät kannattaa jättää suuremman kirjepainon painatettavaksi. (Wahlroos 2000, 102.) Historiikki kannattaa saattaa mahdollisimman valmiiseen muotoon, ennen kuin se luovutetaan painatettavaksi (Wahlroos 2000, 109). Tosin ilman minkäänlaista tietoa kirjan painamisesta tai taittamisesta ei kirjaa kannata lähteä yksin tekemään. Taittaminen eli kuvien ja tekstien sommitteleminen ei ole helppoa, joten se kan-

nattaa jättää ammattilaisen tehtäväksi, mikäli epäilee omia kykyjään. (Lappalainen 2002, 191.)

4 KYLÄKAUPPOJEN TOIMINNASTA

Kyläkaupat ovat pieniä myymälöitä, joiden pinta-ala on yleensä noin 400 m². Kyläkauppa on kuluttajaa lähellä oleva päivittäistavaramyymälä ja ne ovat varsinaisia palvelukeskuksia. Niistä voi ostaa päivittäistavaroiden lisäksi esimerkiksi rautatavaraa tai maataloustuotteita, tai vaikkapa matkailupalveluita. Kyläkauppojen olemassaolo on elintärkeää kylien, harvaan asutun maaseudun ja haja-asutusalueiden asuttavuudelle. Kyläkauppojen määrä on kuitenkin jatkuvassa laskussa ja vähenemistähti on ollut viime vuosina noin 40 myymälää per vuosi. Kyläkauppojen kokonaismäärä on tällä hetkellä noin 400 myymälää. (Päivittäistavarakauppa 2011-2012.)

4.1 Kauppapalveluiden säilyminen maaseudulla

Maaseudulla kauppapalveluiden olomassaoloon vaikuttaa yleensä kolme tekijää: kauppa itse, kylän asukkaat sekä julkisvalta. Kauppa ja kauppias voivat saada neuvontaa, tukea, koulutusta sekä esimerkiksi avustusta rahana tai alennuksena. (Kivi & Kokki 2011, 3-4.) Kyläkaupoilla on myös mahdollisuus saada Työ- ja elinkeinoministeriön maksamaa investointitukea, jonka tarkoituksena on vahvistaa elinkelpoisten kyläkauppojen kilpailukykyä (Päivittäistavarakauppa 2011-2012.) Kylän asukkaat voivat osaltansa vaikuttaa kaupan olemassaoloon keskittämällä ostoksensa kyläkauppaan. Myös esimerkiksi kesäasukkailla on tärkeä merkitys kyläkaupan säilymiselle. Valtiovalta ja kunnat voivat osaltaan tukea maaseutujen kauppapalveluita oikeanlaisilla päätöksillä. Julkisvallan tehtävänä onkin pitää maaseudut asuttuina ja turvata asukkaille toimeentulon. (Kivi & Kokki 2011, 3-4.)

Palvelutarjonnan monipuolistaminen ja oheispalveluiden liittäminen kyläkauppaan ovat keinoja kaupan elinvoimaisuuden säilyttämiselle. Yleisimpiä oheispalveluita ovat muun muassa veikkaus, posti ja apteekki. Oheispalveluiden tarjoaminen ja ylläpitäminen eivät ole kuitenkaan ilmaista, ja usein kustannukset jäävät kauppiaan maksettaviksi. (Kivi & Kokki 2011, 9.) Kilpailussa isoja market-

teja vastaan yrittävät kyläkaupat pärjätä palvelulla. Se vaatii kauppiaalta innokkuutta, luovuutta sekä kekseliäisyyttä. (Kivi & Kokki 2011, 18.)

4.2 Kauppiasyrittäjäyys

Yrittäjäyys on ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapa työntekoon. Yritteliäisyyttä ja oma-aloitteisuutta arvostetaan tänä päivänä ihan joka paikassa, joten yrittäjäyyskin on usein asennekysymys. Yrittäjäyydellä on merkittävä asema työllistäjänä ja sillä on tärkeä merkitys talouskasvun ja kilpailukyvyn parantamisen kannalta (Kivi & Kokki 2011, 15.)

Kyläkauppiaina työskentelyä voi pitää elämäntapana ja kutsumusammattina. Mikäli aikoo pärjätä, on oltava valmis tekemään töitä. Kyläkaupan pitäminen vaatii palvelualttiin ja yrittäjähenkisen kauppiaan, joka ei kaihda työntekoa tai pitkiksi venyneitä työpäiviä. Kauppias itse on oikea henkilö kertomaan mitkä ovat kyläkauppojen yleisimmät ongelmat, minkälaista on työ kyläkaupassa ja miten kauppaa voisi kehittää. Varsinkin kyläkaupassa kauppiaan työtä helpottaa se, että yhden kauppiaan sijasta kauppaa pyörittää kauppiaspariskunta. Aina ei ole varaa palkata ulkopuolista henkilökuntaa, joten pariskunnan on helpompi jakaa kauppiaan työt ja samalla työskennellä kaupassa itse. (Kivi & Kokki 2011, 18-19.)

4.3 Hyvä kauppiastapa

Yritysmaailmassa kunnioitetaan erilaisia arvoja ja moraalikäsitteitä, kuten rehellisyyttä, vastuunkantamista sekä hyvää kauppiastapaa. Myös elinkeinoelämässä on mietittävä, mikä on hyvää ja mikä pahaa, sekä mikä on oikein ja mikä väärin. Hyvä kauppiastapa on siirtynyt moraalisäännöstöstä lainsäädäntöön asti. Elinkeinoelämässä tärkeimpiä arvoja ovat luotettavuus, rehellisyys, vastuuntunto, toisten kunnioittaminen, lainkuuliaisuus ja hyvät tavat. (Hokkanen 2000, 9-10.)

Yrityksellä ei ole omaatuntoa eikä tunteita, vaan yrityksessä työskentelevät ovat vastuussa yrityksen tekemisistä. Jotta yritys voisi kantaa vastuunsa, tarvitsee sen henkilöstö eettisen koodin eli yrityksen käyttäytymissäännöt. Niiden mukaan yrityksen henkilöstön tulee kunnioittaa työtovereitaan, asiakkaitaan sekä ympäristöstään. Myös yrityksen perintöä tulee kunnioittaa. (Hokkanen 2000, 9-10.)

5 NÄIN TEHTIIN KYLÄKAUPPA HOKAN HISTORIIKKI

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, johon kuuluu teoreettinen ja toiminnallinen osuus. Teoreettisen osuuden aineisto koottiin historian tutkimista ja kirjoittamista, sekä kvalitatiivista tutkimusta koskevista teoksista ja oppaista. Toiminnallisessa osuudessa eli kyläkauppa HOKAN historiikissa käytettiin lähdeaineistona haastatteluja, kirjallista aineistoa sekä valokuvia.

5.1 Historiikin sisältö

Tämän opinnäytetyön liite eli HOKAN kaupan historiikki on kirjoitettu tapahtumia kuvaavasti aina sen perustamisvuodesta 1939 tähän päivään saakka. Se sisältää tärkeitä tapauksia ja muutoksia vuosien varrelta. Aivan täydellistä kuvausta ei yrityksen perustamisvuosilta eikä sen alkua ajoilta ole voitu saada, koska alkuperäiset perustajat ja kauppiaat ovat jo kuolleet. Onneksi kertomuksia oli tallella erilaisissa kirjallisissa aineistoissa sekä muistitiedossa. Aineistona käytettiin aiheeseen liittyvää kirjallista materiaalia ja haastatteluilla oli tärkeä merkitys syvällisemmän tiedon saamiseksi.

Liitteenä oleva historiikki jakautuu yhteentoista lukuun. Ensimmäisessä luvussa kerrotaan HOKKASEN kauppiaspariskunnasta ja heidän taustoistaan. Toisessa luvussa perehdytään KARHUMÄEN lentäjäveljeksiin, heidän vaikutukseensa Suomen ilmailuhistoriassa sekä miten he olivat osallisia HOKAN kauppatalon syntyyn Kuoreveden Hallissa. Kolmas luku kertoo HOKAN kaupan ja HOKKASTEN perheen tarinan.

Neljännessä luvussa kerrotaan Kuoreveden Hallin yhdyskunnan syntymisestä, sekä siellä tapahtuneesta kaupankäynnistä sekä muusta toiminnasta. Viidennessä luvussa käsitellään HOKKASEN kauppiaspariskunnan toisia kauppaliikkeitä, PARAKKI-HOKKAA sekä PIKKU-HOKKAA. Kuudes luku käsittelee KESKOA ja K-RYHMÄÄ, niiden syntymistä sekä historiaa. Seitsemäs luku kertoo tarinan kuinka HOKAN kauppiasta tuli K-kauppiaita.

Kahdeksannessa luvussa perehdytään perheyriksen uusiin kauppiaisiin, Paulin ja Kainon tyttäriin Mailis Hyvättiin sekä Sirkka Hokkaseen, sekä Mailiksen mieheen Martti Hyvättiin. Yhdeksäs luku käsittelee suvun kolmannen polven kauppiasta Risto Hyvättiä. Kymmenes luku kertoo Hokaan kaupan tämän päivän ja tämän vuosituhannen alun tarinan. Yhdennessätoista luvussa kerrotaan myyjä Eila Iso-Jaakkolasta, joka urallaan ehti työskennellä kaikkien Hokaan kauppiaiden kanssa!

Hokaan historiikki on kirjoitettu pääsääntöisesti kronologisesti, mutta hieman ”hyppien”, sillä jokaiselta vuodelta ei valitettavasti ollut mahdollista saada tietoa. Jotkut vuosiluvut olivat unohtuneet haastateltavien mielestä, eikä niitä ollut kirjattuna esimerkiksi kaikkien valokuvien taakse. Jokaiselta vuosikymmeneltä on kuitenkin löytynyt jonkinlaista tietoa, ja se saatiin kirjattua nyt ylös. Tämä työ toimii luonnoksena ja käsikirjoituksena tulevalle historiikirjalle.

Historiikki on tiivis kuvaus Hokaan kaupan vaiheista ja siitä on tehty selkeä ja yksinkertainen, mutta kuitenkin mielenkiintoinen teos. Ulkoasun lopullista muotoa tullaan varmasti muuttamaan vielä jonkin verran, mutta jotkut seikat ovat selkiytyneet, esimerkiksi valmiista kirjasta tulee ehdottomasti mustavalkoinen tai harmaansävyinen. Sitä linjaa edustaa myös tämän työn liitteenä oleva historiikki.

5.2 Kirjallinen aineisto

Historiikkiin saatiin kirjallista aineistoa aiheeseen liittyvistä vanhoista lehtileikeistä, julkaisuista ja kirjoista. Entiset kauppiat olivat keränneet ja säilyttäneet paljon vanhoja lehtiartikkeleita ja lehtiä, jotka koskivat Hokkaa. Valitettavasti usea lehtileike oli leikattu lehdestä niin, että lähdetietoja kuten vuosilukuja ja itse lehden nimeä ei ollut näkyvillä.

Kirjallisen materiaalin selailu aloitettiin lainaamalla kirjastosta kaikki mahdollinen aineisto, jonka tiedettiin käsittelevän Hokkaa. Alusta asti oli selvää, että työhön tullaan kirjoittamaan kappale Keskoan liittyen, ja se kirjoitettiinkin hyvin pian työn alkuvaiheessa. Aineistosta kirjoitettiin koko ajan muistiinpanoja niin paperil-

le kuin tietokoneellekin. Työn runko alkoi selkeytyä löydettyjä aineistoja tutkittaessa. Sisältö sen sijaan hahmottui koko ajan työn edistyessä ja sisällysluettelo on kokenut täydellisen muutoksen verrattuna alkuperäiseen.

5.3 Haastattelut

Kirjallisista aineistoista koottiin ensiksi historiikin runko, jonka jälkeen oli haastattelujen aika. Koko aineistojen läpikäymisen aikana tehtiin muistiinpanoja asioista, joista tarvitsisi lisää tietoa. Tämä teki haastattelukysymyksien teon sujuvaksi. Haastattelut auttoivat tuomaan tekstiin syvällisempää tietoa, ja ne ikään kuin herättivät tapahtumat eloon. Haastateltavien kertomia tarinoita ei olisi voinut lukea mistään lähteestä, eikä niiden tuomaa rikkautta voi millään korvata.

Haastattelutuokiot olivat erityisen mielenkiintoisia. Asiaa auttoi varmasti paljon myös se, että kaikki haastateltavat olivat tuttuja. Hyväksi koettiin sekin, että haastateltavat olivat taitavia puhujia ja varsinaisia supliikkeja. Historiikkia varten haastateltiin Hakan kaupan entisiä kauppiaita Mailis Hyvättiä sekä Risto Hyvättiä. Mailis Hyvättiä haastateltiin kaksi kertaa. Haastattelussa olivat myös Hakan nykyinen kauppias Tero Lintuniemi, sekä eläkkeellä oleva myyjä Eila Iso-Jaakkola. Tarkoitus oli haastatella myös muita asianomaisia, mutta erinäisten syiden vuoksi haastateltavat rajoittuivat näihin neljään henkilöön.

Haastattelut tehtiin kunkin haastateltavan kotona. Haastattelut kestivät yhteensä noin 5 tuntia ja vaihteluväli oli noin 20 minuutista 120 minuuttiin. Haastatteluja varten kirjattiin ylös kysymykset, joita olisi tarkoitus haastateltavalle esittää ja joista ainakin tarvittaisiin tietoja. Sen paremmin ei haastatteluiden kulkua etukäteen suunniteltu, vaan haluttiin antaa tilaa haastateltavan vapaasti itse kertoa, mikäli hän niin haluaisi. Kysymyksiä esitettiin myös suunnitellun listan ulkopuolelta, sillä niitä heräsi haastattelun edetessä lisää. Vuosilukujen muistaminen tuotti lähes kaikille haastateltaville vaikeuksia. Kaikki tapahtumat saatiin kuitenkin sijoitettua lähes oikeille paikoilleen aikajanalle, ja siinä auttoi esimerkiksi toisten kertomukset tai muut asiayhteydet.

Haastatteluiden tallentamiseen käytettiin koululta lainattua nauhuria. Ensimmäisellä kerralla lainassa oli nauhuri, jossa ei ollut suomenkielisiä käyttöohjeita. Sen opetteleminen vei jonkun verran aikaa, ja vaikka nauhuria koekäytettiin kotoa, oli haastattelun aikana tunne, että tulikohan kaikki varmasti nauhalle. Toisella kerralla lainaksi saatiin helppokäyttöisempi nauhuri, jossa oli suomenkieliset käyttöohjeet. Molemmat nauhurit olivat pieniä ja huomaamattomia, joten ne eivät haastateltavia sen kummemmin haastattelutilanteessa häirinneet. Haastatteluja ei litteroitu sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan ne kuunneltiin läpi montaa kertaa ja puhtaaksikirjoitettiin muistiinpanoja tekemällä.

5.4 Valokuvat

Varsinkin vanhat valokuvat tulevat olemaan tämän historiikin tärkeimpiä asioita. Kuvia saatiin muuan muassa Hokaan entisiltä kauppiailta. Hyvien kuvien määrä ilahdutti ja niitä oli erityisen mielenkiintoinen selailla. Aluksi tuntui, että miten kuvien paljoudesta osaa valita ne parhaimmat, mutta varsinaiset ”helmet” erotuivat joukosta muutaman katselukerran jälkeen.

Valokuvilla tullaan rikastuttamaan ja värittämään historiikin sisältöä, vaikka tarkoituksena onkin tehdä työstä mustavalkoinen. Kuvien yhteydessä on mainittu ainakin kuvan omistaja ja mahdollisesti myös vuosiluku, mikäli siitä on tietoa. Tämän työn liitteenä olevassa historiikissa on vain osa valokuvista ja varsinaiseen historiikkikirjaan tullaan lisäämään kuvia vielä jonkin verran. Liitteessä on kuvista olennaisimmat ja ”parhaat palat”.

6 POHDINTA

Tämän työn tarkoituksena oli kerätä mielenkiintoinen ja tiivis kooste Hoka-kaupan vaiheista yli 70-vuotisen historian varrelta. Teoksen on tarkoitus olla helpolukuinen ja kauppiaan näkökulmasta tehty kirja. Siinä on luettavaa sellaisille, jotka ovat olleet Hoka-historiassa vahvasti mukana ja toisaalta se antaa paljon niille, jotka eivät Hoka-vaiheista juurikaan tiedä. Työn tekemisen suhteen sain työn tilaajilta lähes täydelliset vapaudet. He luottivat arvostelukykyyneeni, sekä pitivät tekemiäni päätöksiä ja ratkaisuja oikeina.

Historiikki on ollut ”läsnä” koko tämän ajan kun olen työtä tehnyt. Se ei ole häipynyt mielestä hetkeksikään. Siksi onkin varmasti helpotus saada työ vihdoin päätökseen, mutta toisaalta saattaa tulla hieman tyhjä olo siitä, ettei mikään enää odotakaan tekemistään. Historiikin oli alun perin tarkoitus valmistua alkuvuodesta 2011, mutta monien seikkojen summana sain työn valmiiksi vasta vuoden lopussa. Valmistuminen on siis pitkittynyt yli puolella vuodella. Toivon, että aika on parantanut työni laatua eikä suinkaan heikentänyt sitä.

Tässä työssä käytettiin lähteenä esimerkiksi muistitietoa, joka sinänsä on lähdeaineistona epäluotettavaa. Työn tarkoituksena ei kuitenkaan ollut tehdä tarkkaa tieteellistä tai tutkimuksellista työtä, joten luotettavuudella on toissijainen merkitys. Eettisyyden nimissä opinnäytetyön sekä teoreettisessa että toiminnallisessa osuudessa viitattiin käytettyihin lähteisiin ja työn toteutuksen vaiheista annetaan kattava kuvaus.

Historiikki on määrä painattaa kirjaksi keväällä 2012. Työhön olisi tarkoitus sitä ennen lisätä vielä asiakkaiden tervehdymiä sekä mahdollisesti myös jollain tapaa ”muistoja vuosien varrelta”. Minulla ei ole kokemusta kirjan taittamisesta tai muustakaan kirjan painamiseen liittyvästä, joten näiden asioiden ratkaiseminen jäänee tuonnemmaksi. Historiikkia tullaan myymään kaikille halukkaille ja tarkoitus olisi markkinoida sekä myydä sitä kaupan asiakkaille.

Kokonaisuutena historiikin kirjoittaminen oli erittäin mielenkiintoinen ja antoisa projekti, mutta toisaalta se yllätti haastavuudellaan. Historiikin kirjoittamisesta oli

puhetta jo vuonna 2008 Hoka nykyisten kauppiaiden kanssa. Asia jäi hautumaan mieleeni ja itse työn tekemisen aloitin keväällä 2010, kun olin saanut muut opinnot hyvään vaiheeseen. Ajan käyttö tai pikemminkin sen puute osoitautuivat suureksi ongelmaksi työn aikana. Onneksi historiikilla ei ollut työn tilaajien puolelta kiire, joten sain tehdä työtä pitkällä aikavälillä. Tänä aikana työn tavoite ja lopullinen sisältö selkiytyi ja kypsyi valmiiksi kokonaisuudeksi.

Haastavinta työn tekemisessä oli arkiston pitäminen tai paremmin sanottuna sen olemattomuus. Alusta asti olisi pitänyt ottaa käyttöön papereiden arkistointimenetelmä ja johdonmukaisuus materiaalin ja muistiinpanojen tallettamiseen. Tietokonepöytä on ollut vuoden verran täynnä kirjapinoja ja A4-papereita, sekä pieniä lappusia on lojunut hajan hajan. Muistiinpanoja on kirjattu välillä mihin sattuu, esimerkiksi vanhan auki revityn kirjekuoren nurkkaan, mutta kaikki tieto on saatu loppujen lopuksi kirjattua asianmukaisesti tietokoneelle.

LÄHTEET

Autio, S., Katajala-Peltomaa, S. & Vuolanto, V. (toim.) 2001. Historioitsijan arki & tutkimuksen prosessi. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Hokkanen, M. 2000. Hyvää kauppiastapaa ei ole menetetty. Kirkkosanomat nro 1, s. 8-9.

Hyrkkänen, M. 2002. Aatehistorian mieli. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Kaartinen, M. & Korhonen, A. 2005. Historian kirjoittamisesta. Turku: Kirja-Aurora.

Katajala, K. 1990. Historiikinkirjoittajan opas. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura.

Kivi, T. & Kokki, A. 2011. Kyläkaupat – katoava kansanperinne. Liiketalouden koulutusohjelma. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Lappalainen, J. 2002. Haluatko historiankirjoittajaksi? Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Päivittäistavarakauppa ry. 2011. Päivittäistavarakauppa 2011-2012. Luettu 1.11.2011.
http://www.ptv.fi/fileadmin/pty_tiedostot/Julkaisut/PTY_2011_12_vuosijulkaisu_web.pdf

Renvall, P. 1983. Nykyajan historiantutkimus. Juva: Werner Söderström Oy.

Virrankoski, P. 1994. Haastattelumenetelmän käyttö historiantutkimuksessa. Turku: Turun Yliopiston Historian Laitos.

Wahlroos, L. 2000. Opas historiakirjan tekijälle. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kauppiaiden Hokka

Hallin kyläkaupan historiikki

HYVÄ LUKIJA!

Tein tämän historiikin opinnäytetyökseni sanoisinko jo legendaksi muodostuneelle Hoka kaupalle. Kirja on kunnianosoitus entisille ja nykyisille kauppiaille, ja se on tehty kauppiaan näkökulmasta. Historiikki on kirjoitettu erinäisten lähteiden pohjalta, ja henkilöhaastatteluilla herätettiin tarinat eloon.

Marika Lintuniemen ehdottaessa minulle opinnäytetyöni aiheeksi historiikkia Hoka kaupasta, en epäröinyt hetkeäkään. Olen aina haaveillut kirjan kirjoittamisesta ja nyt mahdollisuus avautui eteeni. En olisi kuitenkaan ikinä voinut uskoa, kuinka haastava projekti yhden historiikin kirjoittaminen voi olla!

Suuret kiitokset avusta ja mukavista haastattelutuokioista Hoka entiselle kauppiaille sekä kaupan perustajien tyttärelle Mailis Hyvätillle. Suuret kiitokset myös entiselle Hoka kauppiaille Risto Hyvätillle saamastani avusta. Kiitokset nykyisille kauppiaille Tero ja Marika Lintuniemelle luottamuksesta, hyvistä neuvoista ja opeista, sekä kannustuksesta! Haluan kiittää avusta myös jo eläkkeellä olevaa Hoka myyjää Eila Iso-Jaakkolaa ja kaikkia muita jotka ovat jollain tapaa tätä työtä edesauttaneet.

Nähdään Hokalla! :)

Hallissa 14.11.2011

Minna Riihinen

SISÄLTÖ

1	HOKKASET.....	4
	1.1 Pauli ja Kaino.....	4
	1.2 Leivonmäeltä Muurameen.....	5
2	ILMOJEN HALKI KÄY LENTÄJÄN TIE.....	6
	2.1 Karhumäen lentäjäveljekset.....	6
	2.2 Mannerheimin pyynnöstä.....	6
	2.3 Tehtaan varjossa.....	7
3	HOKKASTEN HOKKA.....	9
	3.1 Ensimmäisiä rakennuksia kylällä.....	9
	3.2 Elintarvikkeita, ruokahuoltoa ja majoitustiloja.....	10
	3.3 Hokka ja sota-aika.....	12
	3.4 Perhe kasvaa.....	13
	3.5 Mamma ja pappa muuttaa halliin.....	13
	3.6 Yhtä juhlaa.....	14
4	ERÄMÄÄPITÄJÄSTÄ KEHITTYY HALLIN YHDYSKUNTA.....	16
	4.1 Kaupankäyntiä Kuorevedellä.....	16
	4.2 Muuta toimintaa.....	17
5	PARAKKI-HOKKA JA PIKKU-HOKKA.....	19
6	KESKO JA K-RYHMÄ.....	21
	6.1 Keskon perustaminen.....	21
	6.2 Sota-aika ja säännöstely.....	21
	6.3 K-ryhmä.....	22
7	K NIIN KUIN KAUPPIAS.....	23
8	UUDET KAUPPIAAT JA UUDET TUULET.....	25
	8.1 Kaupan arki.....	25
	8.2 Tiloja laajennetaan.....	27
	8.3 Kioski.....	28
	8.4 "Pelle Peloton".....	28
9	KOLMANNEN POLVEN KAUPPIAS.....	30
	9.1 Haastava sukupolvenvaihdos.....	30
	9.2 Kauppa se on joka kannattaa!.....	31
	9.3 K-Lähikauppa.....	32
10	KAUPANKÄYNTIÄ 2000-LUVULLA.....	34
	10.1 Kauppias hoitaa homman.....	34
	10.2 Lähikaupasta Marketiksi.....	35
11	KAHTA EN VAIHDA, TURUN SINAPPIA JA HOKAN EILAA.....	36
	11.1 Kassallakin tarvitsi kaasujalkaa.....	36
	11.2 Eteenpäin sano myyjä Hokalla.....	37
	LÄHTEET.....	39
	KUVIEN LÄHTEET.....	41

1 HOKKASET

1.1 Pauli ja Kaino

Pauli Edvard Hokkanen syntyi Multialla 18.3.1906 maatalon pojaksi, jossa hän vartuttuaan oppi maa- ja metsätaloustöihin. Kotitilan saha sekä Kotkan sahateollisuuskoulu saivat Paulin ja hänen veljiensä perustamaan oman sahayrityksen Kangasniemelle vuonna 1928. Maailmaa koskettanut lama kaatoi kuitenkin veljesten yrityksen hyvin pian, ja heidän oli etsittävä uutta työtä. Yrittäjähenkisenä ihmisenä Pauli perusti vuonna 1932 vähittäiskauppaliikkeen Leivonmäelle, Keski-Suomeen. Siellä hän tapasi tulevan vaimonsa Kaino Niemisen. (Pietiläinen 2007, 36.)

Kaino Kaarina Hokkanen (os. Nieminen) syntyi 5.12.1913 Rengossa Etelä-Hämeessä musikaaliseen perheeseen. Kaino oli hyvä laulaja ja osasi soittaa viulua sekä banjoa, ja heidän perheellään oli oma orkesteri. Kainon vakituinen työpaikka oli kuitenkin Rengon osuuskaupassa. Myöhemmin veljensä Jalon suosittelemana Kaino pääsi myyjättäreksi Paulin kauppaan Leivonmäelle, missä heidän yhteinen tarina alkoi. Vuonna 1934 Kaino Nieminen ja Pauli Hokkanen vihittiin. (Pietiläinen 2007, 36.)

KUVA 1. Kaino ja Pauli Hokkanen.

1.2 Leivonmäeltä Muurameen

Vuonna 1935 pariskunta muutti Leivonmäeltä Muuramen Keljoon ja jatkoivat kauppa-alalla. Täällä syntyi perheen ensimmäiset lapset, Mailis, josta myöhemmin tuli Hokaan kaupan jatkaja, sekä Matti, joka teki elämäntyönsä mm. radion ja television parissa, yritysjohtajana sekä kansanedustajana. (Pietiläinen 2007, 36-38.)

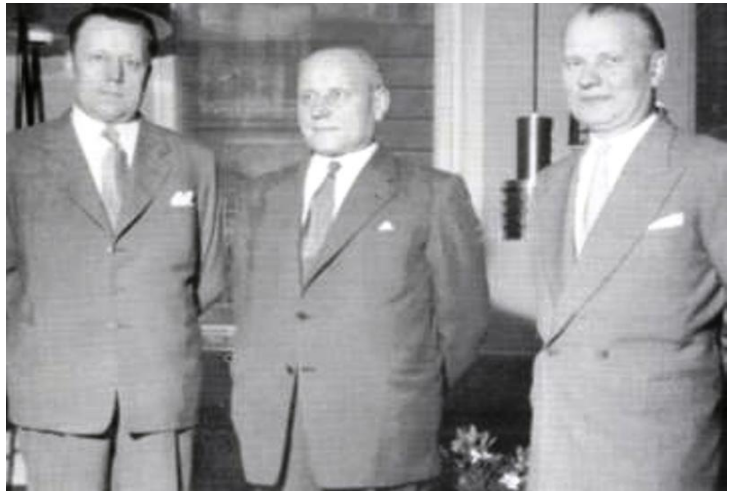
Keljon ajasta tuli Hokkasen suvun kannalta eräänlainen käännekohta, sillä siellä he saivat erityisluontoisen pyynnön. Hokkaset lähtivät pitämään Kuorevedelle kauppaa ja majataloa Suomen ilmailuhistorian kannalta merkittävien miesten, Karhumäen lentäjäveljesten, pyynnöstä. Pauli Hokkanen oli veljesten serkkupoika. (Hokkanen 2009, 15-16.)

2 ILMOJEN HALKI KÄY LENTÄJÄN TIE

2.1 Karhumäen lentäjäveljekset

Niilo, Valto ja Uuno Karhumäen sukujuuret ylettävät Keski-Suomeen, Multian Sahrajärven kylään (Tervonen 2002, 10). Veljesten isä ja maatalon isäntä Artturi Karhumäki oli naimisissa multialaisen Lyydi Karoliina Hokkasen kanssa, ja he saivat yhteensä kuusi lasta (Tervonen 2002, 12). Lyydi Hokkanen oli siis Pauli Hokkasen isän sisko (Hyvätti, M. 2011).

Erityisesti Niilon ja Valton kiinnostus lentämisestä kohtaan alkoi jo nuorena. Kesällä 1918 perhe muutti maatilalle Jyväskylän Keljoon (Tervonen 2002, 18). Veljekset Niilo, Valto ja Uuno viljelivät tilaa yhdessä vanhempiensa kanssa. Näihin aikoihin poikain ilmailuharrastus alkoi toden teolla ja myöhemmin veljekset mm.

KUVA 2. Karhumäen lentäjäveljekset.

suunnittelivat ja rakensivat omia lentokoneita. (Tervonen 2002, 20.) Veljekset pitivät asuintilaansa eräänlaisena verstaana ja heidän toimintaansa kuului esimerkiksi lentokoulutusta, ilmavalokuvausta sekä erilaisia lennätyksiä sekä Ilmavoimien lentokaluston korjaamotoimintaa (Tervonen 2002, 62,85). Alunperin kanalasta lähtenyt lentokoneen rakentelu oli johtanut melko vilkkaaksikin kasvaneeseen lentokoneiden rakentamistoimintaan (Hokkanen 1972, 22).

2.2 Mannerheimin pyynnöstä

Keväällä 1938 sotamarsalkka Mannerheim saapui seurueineen Muuramen Keljoon tapaamaan Karhumäen veljeksiä palatessaan Itä-Suomeen kohdistuneelta matkaltaan (Tervonen 2002, 100). Seurueeseen kuului mm. puolustusministeriön virkamiehet sekä puolustusvoimain ylin johto (Hyvätti, A. 2009). Mannerheim halusi tutustua veljesten korjaamoon, ja oli erittäin kiinnostunut lentotoiminnasta ja -koulutuksesta (Tervonen 2002, 100). Maailmantilanne 1930-luvulla oli kärjistynyt siihen pisteeseen, että sodan uhka oli väistämätön. Suomen olisi syytä varautua tuleviin aikoihin. (Hokkanen 1972, 22.)

Vierailunsa jälkeen Mannerheim pyysi Puolustusministeriön välityksellä veljeksiä rakentamaan lentokonetehtaan korpi-
maisemiin Turku-Tampere-Jyväskylä-linjan länsipuolelle (Tervonen 2002, 101).

Kesällä 1938 veljekset alkoivat etsiä uutta paikkaa tehtaalle ja lentokentälle. Useiden lentomatkojen jälkeen syksyllä sopiva paikka löytyi Kuorevedeltä Hallin pitäjältä. Seutu oli lähes asumaton ja melkein täydessä luonnontilassa. Alue oli tasaista kangasta, ja sillä yhteys järveen, joka oli paikan suhteen ehdoton vaatimus. (Tervonen 2002, 102.) Saman tien veljekset myös valokuvasivat alueen kartoittamista varten (Valtonen 1990, 131). Niilo Karhumäki oli pistänyt tämän paikan merkille jo aiemmin lennелlessään seudulla ja kirjoitti kirjassaan Karhunahas (1959, 143) näin:

Hallin suuri tasainen kangas Kolhijärven luoteispuolella oli eräällä lentomatkalla jäänyt mieleeni. Jo silloin päättelin, että siinä on erinomainen lentokentän paikka. Otaksumani vahvistui, kun pian sen jälkeen ajoin autolla varta vasten tutkimaan maastoa lähemmin. Kankaan läpi kulki tukkitie, jota hyvin saattoi ajaa autollakin. Kangas oli kolme kilometriä pitkä, kauttaaltaan tasainen ja tien molemmin puolin kasvoi mäntymetsää, jossa vaaleita jäkälämattoja pitkin oli miellyttävä kävellä. Siellä täällä hirvien jättämät käyntikortit osoittivat metsän rauhaa.

2.3 Tehtaan varjossa

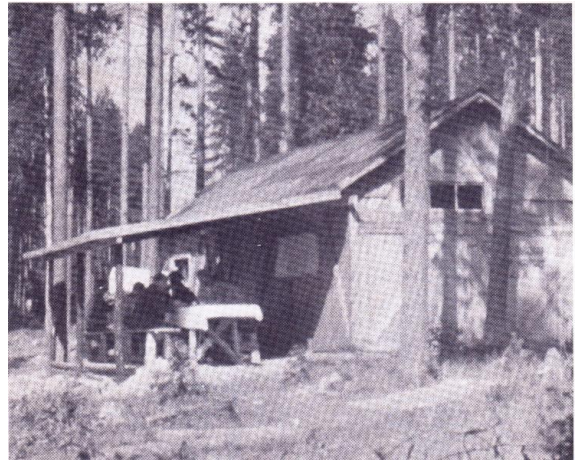
Lentokonetehtaan rakentaminen aloitettiin vuosina 1938-1939, kun Veljekset Karhumäki Oy oli päässyt sopimukseen kaikkien osapuolten, eli Ilmavoimien, Puolustusministeriön, Metsähallituksen sekä Kuoreveden kunnan kanssa. Aivan ensimmäiseksi vedettiin sähkölinja Mäntästä, jotta rakennustoiminta saatiin käyntiin. (Hyvätti, A. 2009.)

Paikalle rakennettiin myös lentokonekorjaamo sekä lentokenttä Suomen ilmavoimia varten. Kesällä -40 lentokenttä valmistui ja pian sen jälkeen aloittivat toimintansa Hallissa Veljekset Karhumäki Oy, Valtion lentokonetehtas 2VL sekä Lentovarikko. (Hyvätti, A. 2009.) Nykyään Hallissa toimiva lentokoneteollisuus on osa Patria konsernia (Hyvätti, A. 2009). Patria tarjoaa mm. helikoptereiden ja lentokoneiden elinkaaren tukipalveluita sekä lentokoulutusta. Mainittakoon, että Veljekset Karhumäki Oy:n sekä Valtion Lentokonetehtaan Kuoreveden lentokonekorjaamossa tehtiin mittava panostus talvi- ja jatkosodan hyväksi; siellä kor-

jattiin sotavuosien aikana takaisin rintamalle 1500 konetta
(Hokkanen 2009, 16).

3 HOKKASTEN HOKKA

Hokan kauppataloa alettiin rakentaa keväällä 1939. Syksyllä juuri ennen talvisodan syttymistä rakennus valmistui ja Talouskauppa Hokka avattiin. Sitä ennen kauppaa pidettiin eräässä Hietalan riihessä, jossa myynnissä oli esimerkiksi savukkeita ja juotavaa. Kauppiaspariskunta lapsineen nukkui riihen vierisessä aitassa, ja aitan kylkeen tehtiin suuresta lentokoneen kuljetuslaatikosta ravintola Hokan rakennusmiehille. Rakennusmestarina Hokan talon rakentamisessa toimi muuan Leppävuori. (Hyvätti, M. 2010.)

KUVA 3. Lentokoneen kuljetuslaatikosta valmistettu ravintola.

Pauli Hokkanen rakennutti Hokan talon täysin velaksi. Sotajan poikkeukselliset olot tavallaan söivät velat, ja kaupatoimintaa voitiin jatkaa. (Hokkanen 2009, 19.) Rahoittajana tuohon aikaan toimi Kansallis Osake Pankki Jyväskylästä (Hyvätti, M. 2011).

3.1 Ensimmäisiä rakennuksia kylällä

Hokan kauppatalo oli ensimmäinen uudisrakennus Hallin taa-jamassa (Pietiläinen 2007, 36). Rakennus oli varsin suuri niin kooltaan kuin tiloiltaankin (Hokkanen 2009, 19). Talon toisessa päässä oli kauppatilat ja toisessa kaksi ravintolaa, ja keskellä oli suuri keittiö. Varastot ja kylmätilat sijaitsivat rakennuksen kellarissa ja piharakennuksessa. (Hokkanen 2009, 19.) Ennen ilmailuteollisuuden saapumista Halliin oli alueella vain kolme taloa: Hietala, Rantala ja Järvensivu. Karhumäen veljekset alkoivat heti vuoden 1939 loppupuoliskolla suunnitella Hallin rakennuskaavaa ja tavoitteena oli, että "kauniin Kolhinselän maisemista ja rannoista olisi hyötyä, iloa ja nautintoa Hallin henkilökunnalle ja että kaikki palvelut olisivat lähellä ja keskeisiä". (Hänninen 1991, 227.)

KUVA 4. Hoka kauppatalo 1939.

Suuren kauppatalon lämmityksen hoiti siihen aikaan maaseudulla verraten harvinainen haloilla toimiva vesikeskuslämmitys (Pietiläinen 2007, 36). Huoneet olivat lämpöisiä ilman erillisten muurien lämmittelyä (Hyvätti, M. 2010). Halvoja ei enää tarvittu vuoden 1960 jälkeen, kun Hokka siirtyi öljylämmitykseen. Vielä nykyäänkin peltikatto, erinäiset putket ja patterit ovat alkuperäiset; ne kun ovat hyvää rauhanajan laatua. Öljypannu sen sijaan on uusittu. (Hyvätti, M. 2010.)

3.2 Elintarvikkeita, ruokahuoltoa ja majoitustiloja

Kauppapuoli oli jaettu ruoka- ja siirtomaaosastoihin. Ruokapuolelta asiakkaat hakivat maitoa omiin hinkkeihinsä, jauhot mitattiin suurista laareista paperipusseihin ja liha oli juuri paloittelettu kokonaisuudesta ruhosta. Siirtomaapuolelta saattoi ostaa vaikka hevoselle kengät tai naisväelle kangasta uuteen mekkoon. Myyjä valkoisessa takissa ja suikkalakissa haki erikseen jokaisen asiakkaan pyytämän tuotteen ja kääräisi sen kauppapaperiin. Palvelu siihen aikaan oli todellakin henkilökohtaista. Kaup-

KUVA 5. Kangasmyyntiä tekstiiliosastolla.

paa pidettiin auki arkisin 9-17 ja lauantaisin 9-13. (Hyvätti, R. 2009.)

Kainon ja Paulin aikaan myytäviä tuotteita saatiin lähinnä suoraan lähipitäjien eri maataloilta. Karjataloilta haettiin maitoa ja teuraspäivinä lihaa, sekä maanviljelijöiltä esimerkiksi kaalia, perunaa ja porkkanaa. Hiljalleen alkoivat erilaiset lihanjalostusfirmat markkinoida itseään. Esimerkiksi Keljossa, Karhumäkien entisessä lentokonetehtaassa alkoi toimia Itikan makkaratehdas. Muita lähialueen liha-kauppiaita olivat muun muassa Sata-Hämeen Osuusteurastamo, Makkarakolmio ja Kymppimakara. Firmojen autot kiersivät pitkin maakuntaa tuomassa ostetun tavarat. (Hyvätti, M. 2011.)

Hokalla oli jo tuohon aikaan pieni palvelutiski, josta myytiin irtolihaa valkoiselta marmorilta lasin takaa. Liha oli koko päivän huoneenlämmössä, ja yöksi se vietiin jäädyttämöön. Sitten kaupalle hankittiin oikea kylmäkaappi lihoille ja makkaroilille. Voita myytiin isosta köntistä, ja silli haettiin kellarista sillitynnyristä. (Hyvätti, M. 2011.)

KUVA 6. Mitäs teille saisi olla?

Hokan yläkerta rakennettiin niin, että keskellä oli pitkä käytävä ja käytävän molemmin puolin huoneita, yhteensä 12 kappaletta. 10 huonetta oli majoitustiloina ja loput kauppiasperheen käytössä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan Karhumäkien oli tarkoitus majoittaa lento-oppilaitaan Hokalla, ja tämän vuoksi yläkerrasta rakennettiin käytävämäinen.

(Hyvätti, M. 2010.) Yösiija Hokkasten majatalosta maksoi 2 markkaa (Hänninen 1991, 230). Vaikka talossa oli paljon asukkaita, oli Hokalla yhteensä vain kaksi wc:tä. Sisäves-sojen lisäksi pihalla sijaitti ulkohuussi. (Hyvätti, M. 2010.) Nykyään yläkerran huoneista on tehty kolme erillistä vuokrattavaa asuntoa ja ”käytävämäisyyden” voi huomata edelleenkin.

Majoitustilojen kysyntä ja tarve alkoi Karhumäen tehtaiden rakentamisen aikana. 1940-luvulla lähinnä vain Hokkasen kauppiaspariskunta pystyi tarjoamaan majoitustiloja 10 vuokrattavalla asuinhuoneistollaan. Majoituspalvelu jatkui aina 70-luvulle saakka. (Kempainen 1991, 144.)

Kauppatalossa oli kaksi ravintolaa; niin sanottu parempi ruokala sekä kuppila (Hyvätti, M. 2010), eli toisin sanoen 1. ja 2. luokan ravintolat (Hänninen 2006, 15). Ruokalassa oli valkoiset pöytäliinat verkakankaasta, etteivät astiat kilise. Kuppilan puolella ei sen sijaan ollut liinoja. Ruokalan puolella oli kalliimpaa ja kuppilan puolella puolestaan edullisempaa. Kuppilan puolella oli luukku, josta asiakkaat antoivat tilauksen ja tarjoilijat veivät ne pöytiin. Ravintolatoiminta jatkui aina vuoteen 1946 saakka, minkä jälkeen pidettiin ns. täyshoitolaa, josta Valmetin (entiseltä nimeltään Valtion lentokonetehtas) väki sai aamupalaa ja päivän ateriat. Täyshoitolassa oli seisova pöytä, ja sen ympärillä pienet pöydät istumapaikkoineen. Täyshoitolan aikaan ihmiset asuivat Hokan yläkerrassa ja alakerrasta he saivat päivän ruoat. (Hyvätti, M. 2010.)

3.3 Hokka ja sota-aika

Sota-aika koetteli nuorta kauppiasparia (Hokkanen 2009, 20). Sotavuosina Kaino hoiti yksin kauppaa, kahta ravintolaa, majataloa sekä kasvavaa perhettä, koska Pauli oli rintamalla. Sodan vuoksi yläkerran huoneet olivat pakkolunastettu mm. hävittäjälentäjille siitä syystä, että talossa oli kylän ainoa keskuslämmitys. Kauppiasperheelle jäi asuttavaksi ainoastaan yksi yläkerran huoneista, ja siellä sijaitti talon ainut puhelin. (Hyvätti, M. 2010.)

Sodan aikana talon alakerrassa toimi leipomo (Hyvätti, M. 2010). Nykyään siellä on pannuhuone, varastohuoneita ja talon asukkaiden saunatilat. Sodan vuoksi kaikkea oli puutetta ja tavaraa sai vain elintarvikekupongeilla. Kaino joutui hakemaan yksin lähipitäjien maatiloilta tavaraa kauppaan ja ravintolaan, ja matka taittui polkupyörällä. (Hokkanen 2009, 20.)

Pula-aikana kaupan takapihalle rakennettiin elintarvikkeiden puutteessa sikala ja hieman myöhemmin kanala, joten li-

ha ja kananmunat olivat varmasti tuoreita! (Pietiläinen 2007, 37).

3.4 Perhe kasvaa

Sotavuosina Hokkasten perheeseen syntyi lisää sisarusksia. Vuonna 1942 syntyi Leena, joka opiskeli ekonomiksi ja muutti tämän jälkeen Peruun, missä hän johtaa edelleenkin Perun luterilaisen kirkon kehitysapujärjestön toimintaa. (Hyvätti, M. 2010.)

Vuonna 1944 syntyi Sirkka, joka yhdessä Mailiksen ja tämän miehen kanssa teki elämäntyönsä Hokkan kauppiaina (Hyvätti, M. 2010). Sodan jälkeen syntynyt Risto menehtyi jo varhaisella iällä, vain 2-vuotiaana kurkkumätään (Hokkanen 2009, 21).

KUVA 7. Kaino ja Pauli, sekä perheen lapset Mailis, Matti, Leena ja Sirkka.

3.5 Mamma ja pappa muuttaa Halliin

Vuonna 1948 Kainon vanhemmat Väinö ja Alma Nieminen muuttivat Rengosta Halliin Hokalle asumaan. Väinöstä tuli TB:n bensiinipöntön hoitaja ja Alma piti kanalaa. (Hyvätti, M. 2010.) Bensiinin myynti aloitettiin 1950-luvulla ja "huoltoasemaa" pidettiin kaupan pihalla, joka sijaitsi aivan maantien varrella (Pietiläinen 2007, 37). Alma-mamma hoiti myös usein Hokkasten lapsia, koska Kaino oli paljon töissä Paulin sairastelun vuoksi (Hyvätti, M. 2010).

KUVA 8. Alma-mamma ja Väinö-pappa.

Hokkasilla seurattiin ahkerasti koti- ja ulkomaantapahtumia paikallislehdistä ja erityisesti Aamulehdestä. Väinö-pappa sen sijaan oli uudismielinen ja hän seurasi tapahtumia Helsingin Sanomista. (Hokkanen 2009, 23.)

Mamma ja varsinkin pappa olivat iltaunisia, ja he kävivät aikaisin nukkumaan papan kuunneltua ensin radiosta seitsemän uutiset. Pappa heräsi kolmelta yöllä ja kävi laittamassa tulet pannuhuoneeseen, jotta muiden olisi mukavan lämmiin aamulla herätä. (Hyvätti, M. 2011.)

Pappa kuoli vuonna 1960 ja sen jälkeen Hokalla siirryttiin öljylämmitykseen, koska pannunlämmittäjä oli poissa. Mamma kuoli vuonna 1963. Hän oli nuorena tyttönä kuullut erään ennustajan puhuvan, että joskus vielä tulee sellainen silmä, josta voi nähdä maailman tapahtumat. Tämä silmä oli tietenkin televisio, ja mamma ihmettelikin usein, että vielä hänen aikanaan tällöinen silmä sitten tuli! (Hyvätti, M. 2011.)

3.6 Yhtä juhlaa

Kesän alkamista juhlittiin Hokalla jäätelön voimin. Vappuna Hokalle saapui linja-autolla lähetys, josta paljastui hiilihappojäähän pakattuja Valion vaniljapaukkoja. Lapset saivat ostaa makeita herkkuja jäätelökärrystä, joka siihen aikaan jäähdytettiin suolajäällä. (Pietiläinen 2007, 38.)

KUVA 9. Jäätelöherkut ovat saapuneet Hokalle.

Joulua Pauli Hokkanen halusi juhlistaa Helsingin Stockmannin tapaan, ja hankki Hokaan jouluiselle näyteikkunalle suuren moottorilla toimivan ja päätään nyökyttelevän joulupukin. Joulun tulemisen saattoi aistia myös Hokaan valaistusta

joulukuusesta. Sitä kutsuttiin myös jätkäkuuseksi tai kul-
kurinkuuseksi. (Pietiläinen 2007, 38.) Jouluinen perinne
suuren kuusen pystyttämisestä ja valaisemisesta Hokan pi-
hassa on säilynyt edelleen.

KUVA 10. Pojat uutta limonadia mainostamassa.

4 ERÄMAAPITÄJÄSTÄ KEHITTYY HALLIN YHDYSKUNTA

Ennen teollisuuden tuloa Halliin ei kunnassa ollut juuri-kaan muuta sen kaltaista toimintaa kuin yksityisten pitämää saha- ja myllytoimintaa sekä esimerkiksi tiilien valmistamista (Kempainen 1991, 145).

Jo 1940-luvun alussa lentokoneteollisuuden tullessa Kuorevedelle, täytti Halli taajaman ehdot vähintään 200 asukkaalla. Teollisuustaajamasta kehkeytyi Kuoreveden keskus. (Tervonen 2002, 130.) Teollisuustyöntekijät perheineen alkoivat tarvita erilaisia palveluita päivittäisiin tarpeisiin. Yksityisyritteliäisyyden turvin Halliin saatiin muun muassa parturi, ravintola ja kauppa. (Tervonen 2002, 130.)

4.1 Kaupankäyntiä Kuorevedellä

1920- ja 1930-luvuilla Kuorevedellä oli sekä osuuskauppoja sekä useita kaupan yksityisyrittäjiä. Teollisuuden saapuminen Halliin toi asiakkaita vanhoille ja uusille kauppoille, joita syntyi lisää erityisesti Halliin. Ainoa kauppa Hallissa ennen Hokaan perustamista oli Hallinpenkin osuuskauppa, mikä sekin sijaitsi melko kaukana keskustasta. (Kempainen 1991, 139.)

Lentokoneteollisuuden myötä Halliin alkoi kehittyä myös muunlaista teollisuustoimintaa. Hallin teollisuustaajamasta tuli Kuoreveden keskipiste. (Tervonen 2002, 130.) Yksityisyritteliäisyys takasi monet toiminnot paikkakunnalla; kaupat, parturit ja ravintolat pitivät yllä teollisuustyöväestön arkea (Tervonen 2002, 130).

Vielä 1960-luvun alussa Kuorevedellä oli 21 sekataavaramyymälää, josta suurin osa oli muualla kuin Hallissa. Varuskunnan alueelle kaavailtiin jopa kaupakeskusta, koska kaupankäynti vaikutti erityisen kannattavalta kunnan teollisen kehityksen myötä. Kaavailun ostoskeskuksen suunnitelma ei kuitenkaan koskaan toteutunut. (Kempainen 1991, 140.)

KUVA 11. Hokaan kaupan laajennus valmistui 4.11.1968 ja nimeksi tuli Valinta-Hokka.

Vähittäiskauppiaiden asema muuttui kilpailun kiristyessä sekä siirryttäessä suuriin ja valikoimiltaan monipuolisiin tavarataloihin sekä valintamyymälöihin. Kuoreveden lähikuntiin rakennettiin suuria marketteja, esimerkiksi Mänttään avattiin 1960-luvun lopulla Sokos-tavaratalo ja 1970-luvulla Armintori. Monet kauppiat joutuivat muutoksen myötä lopettamaan toimintansa kannattamattomana. Sen sijaan Talouskauppa Hokka uudistui ajan hengen mukaisesti valintamyymäläksi ja muutti nimensä Valinta-Hokaksi vuonna 1968. (Kemppainen 1991, 140.) Valinta-Hokka oli alueensa ensimmäinen valintamyymälä. Muutos oli merkittävä, sillä asiakas pääsi itse tutustumaan tavaroihin ja keräämään ne ostoskoriin tai -kärriin. (Hyvätti, R. 2009, 30.)

KUVA 12. Kauppa on saanut uudet "Valinta-Hokka" -valomainokset!

4.2 Muuta toimintaa

Ennen vanhaan linja-autovuoroja ei juuri kulkenut Hallista. Vuodesta 1932 asioi Jämsästä Tampereelle päin linja-autovuoro kaksi kertaa päivässä. Hallin kautta auto poikkesi vasta 1940-luvulla, sen jälkeen kun Veljekset Karhumäki Oy oli sitä anonut. Mänttään päin liikenne oli kuitenkin suhteellisen vilkasta ja sinne oli myös linja-autoyhteys. (Tervonen 2002, 130.)

Sota-aikaan matkahuolto sijaitsi Hokaan rakennuksessa. Autoja kulki joskus niin huonosti, että osa matkustajista joutui välillä yöpymään Hokaan yläkerran käytävillä. (M. Hyvätti, 2010.) Kuorevedellä sijaitsivat ja toimivat eri yritykset hoitivat kukin itse tavaroidensa ja kuormiensa kuljetuksen (Tervonen 2002, 130). Linja-autoliikenteen parantaminen toi mukanaan Halliin myös oman postiaseman, kun pos-

tin kuljettaminen helpottui (Tervonen 2002, 131). Nykyään Hokalla toimii asiamiesposti.

KUVA 13. Vasemmalla näkyy Hoka kuuluisa piharakennus, joka nyttemmin on jo purettu.

Hoka talossa toimi aikanaan muun muassa parturi, kampaaja, räätäli, hammaslääkäri, sekä kunnanlääkäri siihen asti kunnes siirtyi omiin tiloihinsa (Hyvätti, M. 2010).

Jämsän säästöpankin Hallin konttori toimi vuokralaisena Hoka ulkorakennuksessa vuodesta 1944 (Kemppainen 1991, 141). Pankin toimitiloihin ulkorakennuksessa kuului 2 takahuonetta sekä palvelusali. Ulkorakennuksen toisessa päädyssä oli aitta ja puuliiteri, sekä sauna kaupan henkilökunnalle. (M. Hyvätti 2010.)

Vuosina 1956–1962 pankki toimi Hoka talon päätyhuoneistossa, kun se vapautui kunnanlääkärin käytöstä (Kemppainen 1991, 141). Hoka ulkorakennus purettiin kesällä 1966 (Hyvätti, M. 2010). Hoka kellaritiloissa toimi vuokralla 40-luvulla pienimuotoinen limonaditehdas (Pietiläinen 2007, 37).

KUVA 14. Hoka ja takana piharakennus.

5 PARAKKI-HOKKA JA PIKKU-HOKKA

Vuonna 1947 Hokkaset perustivat Halliin Sukupuun alueelle toisenkin kauppaliikkeen eli Parakki-Hokan. Uusi kauppa rakennettiin Paulin ostamaan Kuoreveden Suinulan Osuuskaupan pitämään vanhaan rakennusmiesten ruokahuoltoon palvelevaan parakkiin. (Kempainen 1991, 143.) Myöhemmin perheen vanhin tytär Mailis

sai kaupan hoitettavakseen (Pietiläinen 2007, 37). Parakki-Hokka oli Mailiksen mielestä mainio paikka, missä ei turhia hienosteltu. Sateella kaupan katto saattoi vuotaa, ja alle

KUVA 15. Parakki-Hokka.

laitettiin vain tyhjä metallinen kurkkupurkki. Talvisin kaupan muuria täytyi lämmittää ahkerasti, ja joskus saattoi joku asiakaskin tehdä tulet, mikäli myyjällä oli muita kiireitä. Iltaisin kaupan sulkeuduttua päivän myynti laitettiin ruskeaan paperipussiin, ja vietiin Hokalle tilittettäväksi. Parakki-Hokka oli leppoisa ja sosiaalinen paikka. Siellä oli tuoleja ja asiakkaat saattoivat jäädä kaupalle istumaan, juttelemaan ja kertomaan kylän juorut sekä tärkeät tapahtumat. (Hyvätti, M. 2011.)

60-luvulla Kellestenaholla myytiin samaan aikaan kaksi kauppatonttia. Hokkaset ostivat toisen tontin ja toinen tontti myytiin SOK:lle. Parakki-Hokka purettiin ja uudisrakennuksen myötä vuonna 1962 uuden kaupan nimi muutettiin Pikku-Hokaksi ja se toimi aina vuoteen 1974 saakka. (Kempainen 1991, 143.) Pikku-Hokka lopetettiin kun päämyymälää laajennettiin. Kauppiaiden mielestä kaupat olivat liian lähekkäinen ja pienempi myymälä sitoi työvoimaa. (Hyvätti, M. 2011.)

KUVA 16. Kellestenahon Pikku-Hokka.

Alun perin Veikkaus/Online-piste oli Pikku-Hokalla, mutta sen lopettamisen myötä Veikkaus-kone siirtyi Hokalle, missä se on tätä nykyäänkin (Hyvätti, M. 2010).

1940-luvulla Hokalle hankittiin pieni avolavainen Widal-merkkinen kuorma-auto. Se hankittiin armeijan varastosta, ja se kuului kalustoon, joka oli jäänyt Saksan armeijan sotajoukoilta. (Hokkanen 2009, 22.) Aikansa ihme, kaksitahtinen ja putkirunkoinen kuorma-auto kuljetti ahkerasti tavaraa pääkaupasta ensin Parakki-Hokalle ja sittemmin Pikku-Hokalle (Pietiläinen 2007, 23).

KUVA 17. Kellestenahon lapsia ja taustalle Pikku-Hokka.

KUVA 18. Avolavainen Widal vuodelta -41.

6 KESKO JA K-RYHMÄ

1800-luvulla tehtiin muutoksia elinkeinovapauslainsäädäntöön, minkä vuoksi viime vuosisadan alussa perustettiin paljon uusia liikeyrityksiä muun muassa juuri vähittäiskaupan alalle. Lakimuutokset tekivät liiketoiminnan aloittamisen mahdolliseksi monilla eri aloilla ilman erityislupia. (Hoffman 1990, 11.)

K-kaupan juurien katsotaan löytyvän ns. maakaupasta eli maaseudun yksityisestä vähittäiskaupasta (Hoffman 1983, 13). Entisajan maakauppa oli varsinainen sekatavarakauppa ja sitä voidaankin pitää nykyisten kauppojen alkulähteenä (Hoffman 1983, 9).

6.1 Keskon perustaminen

Vuodesta 1907 lähtien eri puolille Suomea perustettiin vähittäiskauppiaitten omistamia tukkuliikkeitä lähes toista kymmentä. Lopulta jäljelle jäi neljä suurinta lopettamisten ja fuusioiden jälkeen. Nämä neljä kauppiaiden perustamaa alueellista tukkukauppaa, Savo-Karjalan tukkuliike, Keski-Suomen tukkukauppa Oy, Maakauppiaitten Oy sekä Kauppiaitten Oy, hyväksyivät liikkeiden yhdistymisen ja muodostivat keskusliike Kesko Oy:n lokakuussa 1940. (Hoffman 1990, 19.) Liiketoiminta alkoi vuoden -41 alussa (Hoffman 1990, 23).

Yksityisten vähittäiskauppiaitten yhteistoiminnalle nähtiin kolme syytä:

- kauppiaat olivat huolestuneita ammattikuntansa nopeasta kasvusta ja sen tuomasta "keskimääräisestä kurjistumisesta", koska ostajakunta eli maan väkiluku ei kasvanut samaa tahtia
- osuustoimintaliike kasvoi ja kehittyi nopeasti uudenlaiseksi kilpailijaksi, sillä nyt myös aatteellinen voima oli apuna kaupankäynnissä
- tukkuliikkeet ja teollisuus suhtautuivat nurjasti vähittäiskaupan ongelmiin, esimerkiksi tavaransaantiin. (Hoffman 1983, 44.)

6.2 Sota-aika ja säännöstely

Sota-aika ja sitä seurannut jälleenrakentaminen olivat säännöstelyn takia poikkeuksellisia kaikille elinkeinonharjoittajille. Kaupanalaa varjosti erityisesti kulutussäännöstely yli kymmenen vuoden ajan. (Hoffman 1990, 23.)

Toimintaedellytyksiä hankaloitti sodan aiheuttamat materiaaliset tuhot sekä jakelu- ja hintasäännöstely. Sodan aikana niukkuuteen tyydyttiin, mutta jälleenrakentamisen aikana kansa alkoi vaatia säännöstelyn purkamista. Salakauppa eli musta pörssi rehotti, koska tavaraa oli huomattavasti enemmän kuin sitä tuli jakeluun. Säännöstely lopetettiin pian sodan jälkeen ja näin ollen myös musta pörssi saatiin loppumaan. (Hoffman 1990, 24.)

6.3 K-ryhmä

Alkuvuosina Keskon päätoimialueena oli tavarakauppa, kun taas keskusliiketoiminta oli vähäistä. Yhteistoiminta alkoi kuitenkin näkyä esimerkiksi K-kilven käyttöönottona. (Hoffman 1990, 42.) K-kilvestä tuli Keskon osakasasiakkaitten yhteinen liiketunnus (Hoffman 1990, 45).

KUVA 19. Hoka saama K-kilpi.

K-kilven käyttöönotto tarkoitti K-kauppiaaksi tuleamista. Hanketta mainostettiin laajalla lehtimainonnalla ja valmistamalla kauppiaille mainonnallinen "K-paketti". Siihen kuului mm. suuri seinäjuliste, K-liitosnauha, K-merkillä varustetut kantokassit ja pussit, sekä lasku- ja kirjelmakkeet. (Hoffman 1983, 296.)

Palvelun laadun parantaminen oli K-ryhmän tavoitteena ja teemana alusta lähtien. K-kilven omistajien eli K-kauppiaiden iskulauseena olikin "Kilven tään kun kauppa kantaa, palvelun laadusta takeen se antaa". (Hoffman 1983, 298.)

7 K NIIN KUIN KAUPPIAS

Kun Suomen vähittäiskauppiasliiton Vähittäiskauppiasopisto valmistui Espoon Siikajärvelle vuonna 1951, sai alkunsa kaivattu ja pitkään suunniteltu kauppiaskoulutus (Hoffman 1983, 376). Vähitellen Siikajärvestä tuli koko K-ryhmän koulutuskeskus ja myöhemmin opiston nimi muutettiin K-Instituutiksi (Hoffman 1983, 382-383).

Aluksi Hokka oli itsenäinen kauppansa, ja tavaraa tuli milloin mistäkin. Esimerkiksi Tukon tukkukauppiaita ja alajärjestöjä Jyväskylässä olivat Pohjanmaa, Saastamoinen ja Ruutti. Kesko toimitti kuitenkin paremmin tavaraa Tampereelta päin kuin muut tukkuliikkeet Jyväskylästä. Ennen tavarat tulivat lähes joka paikasta erikseen, toisin kuin nykyään; yritykset ovat yhdistyneet ja syntyneet konsernit ovat isoja. (Hyvätti, M. 2010.)

KUVA 20. Valinta-Hokan hyllyvalikoimaa.

Hokka siirtyi Kescoon vuonna -64 tai -65 ja kauppiaista tuli K-kauppiaita (M. Hyvätti, 2010). Kescoon siirryttiin lähinnä käytännön syistä. Ennen Keskoa Hokalle toimitettiin tavaraa Jyväskylän tukkukauppiailta, mutta heidän lähettämässään kuormissa ei ollut mukana hintoja sisältävää lähetysluetteloa, joten tuotteiden hinnoittelu oli vaikeaa. Hinnat selvisivät vasta myöhemmin tullessa laskussa. Sen sijaan Kesko oli edistysellinen ja sen lähetysluettelot sisälsivät hinnat. Tämän vuoksi Hokka siirtyi Kescoon. (Hyvätti, M. 2011.)

K-kauppiaaksi tuleminen ei edellyttänyt erikoisempaa kouluttautumista eikä kauppiasvalmennusta, toisin kuin tänä päivänä. Keskolta täytyi kuitenkin ostaa tietty määrä osakkeita, niin kuin nykyäänkin, ja kauppiailta saadulla rahamäärällä Kesko piti yllä varastoaan. (Hyvätti, M. 2011.)

Kesko järjesti kauppiailleen erinäköisiä kursseja, kuten kirjanpito- ja palkanmaksukursseja, sekä esimerkiksi lihamestarinkursseja, joita piti "K-kaupan Väiskinä" tunnettu Väinö Purje. Myös Mailis ja Martti Hyvätti kouluttautuivat päteviksi lihamestareiksi Keskon kautta. (Hyvätti, M. 2011.)

8 UUDET KAUPPIAAT JA UUDET TUULET

Vuonna 1962 Pauli Hokkanen pyysi Mailiksen miestä Martti Hyvättiä josko hän tulisi Hoka kaupalle töihin, ja Marttihan suostui. Pauli Hokkanen kuoli äkillisesti vuonna 1966. Tämän jälkeen Hokkaa pidettiin sekä hoidettiin perikunnan puitteissa vuoteen 1978 saakka, kunnes Kaino Hokkanen sanoi haluavansa irtaantua kauppatoiminnasta. Sen jälkeen kauppaa pyöritettiin avoimena yhtiönä, johon kuului Mailis ja Martti Hyvätti sekä Sirkka (Lilli) Hokkanen. (Hyvätti M. 2010.) Kaino Hokkanen vietti eläkepäivänsä Kuorevedellä, Hoka talossa asuen. Hän nukkui pois yli 90-vuotiaana vuonna 2004. (Pietiläinen 2007, 38.)

KUVA 21. Hoka uudet kauppiaat vasemmalta Mailis ja Martti Hyvätti sekä Sirkka (Lilli) Hokkanen.

8.1 Kaupan arki

Ennen vanhaan kaupoissa kiersi paljon eri firmojen niin kutsuttuja kaupparatsuja eli myyntiedustajia. Joskus kauppaajia kävi niin paljon, että se häiritsi välillä työnte-koä. (Hyvätti, M. 2010.)

Kaupan suuri ylpeys ja vetonaula oli palvelutiski, joka sai alkunsa jo Paulin ja Kainon aikaan. Aamuisin täytyi mennä töihin puoli seitsemään lihatiskin vuoksi. Ensitöiksi laitettiin päälle automaattinen lihamylly ja leikklesiivutin, ja sen jälkeen lihat ja kalat aseteltiin myyntitiskiin. Martti tekstasi joka aamu käsin uudet tarjouuskyltit palvelutiskien taakse. (Hyvätti, M. 2011.)

KUVA 22. Myyjättäret palvelutiskin takana. Vasemmalla kauppiaat Martti ja Mailis Hyvätti.

Pikkuhiljaa lihatuotteita alettiin myydä myös pakattuna, jotta asiakkaat oppisivat pakattuihin tuotteisiin. Kauppiaan kannalta pakatun lihan merkitys oli tuona aikana suuri. (Hyvätti, M. 2010.) Hokalla pakattiin lihaa jo silloin, kun Tampereellakin vain yksi liike myi lihaa pakattuna. Lihapaketit olivat erikokoisia, joten jokaiselle asiakkaalle löytyi oikea määrä. Enää ei tarvinnut jonotella palveltavaksi, eikä sanoa myyjällä mitä laitetaan, vaan pakkaukset sai omaan käteen tutkittavaksi. Toisaalta palvelutiski olisi vielä tänä päivänä monelle varsinkin vanhemmalle ihmiselle tärkeä, sillä nykyään monessa tuotteessa pakkauskoko on liian suuri esimerkiksi yksineläjälle. (Hyvätti, M. 2011.)

Hokalla pakattiin myös muitakin tuotteita, mikä silloin oli vielä melko harvinaista. Esimerkiksi säilötyt herkkukurkut ja punajuuret pakattiin joka aamu, koska silloin niitä myytiin vain isoista tynnyreistä. Myös lehtisalaatti pakattiin; se laitettiin pussiin ja pyöräytettiin pussiin suu kiinni niin, että sinne jäi vähän ilmaa. (Hyvätti M. 2011.)

Hokan kaupalla oli Mailiksen, Martin ja Sirkan aikaan erityinen asema, koska se oli alueen suurin myymälä. Palvelu oli laadukasta, maine hyvä ja tavarankierto nopeaa. Myynti oli jonain vuonna niin mahtava, että Hokka myi 95 % Kuoreveden kunnan asukkaiden päivittäistavaratarpeista. Saatiinpa siitä jopa kunniainainta Keskolta! (Hyvätti, M. 2010.) Mailis Hyvätti palkittiin vuoden yrittäjänä Kuorevedellä 1980 ansioista K-Valinta Hokan kehittäjänä.

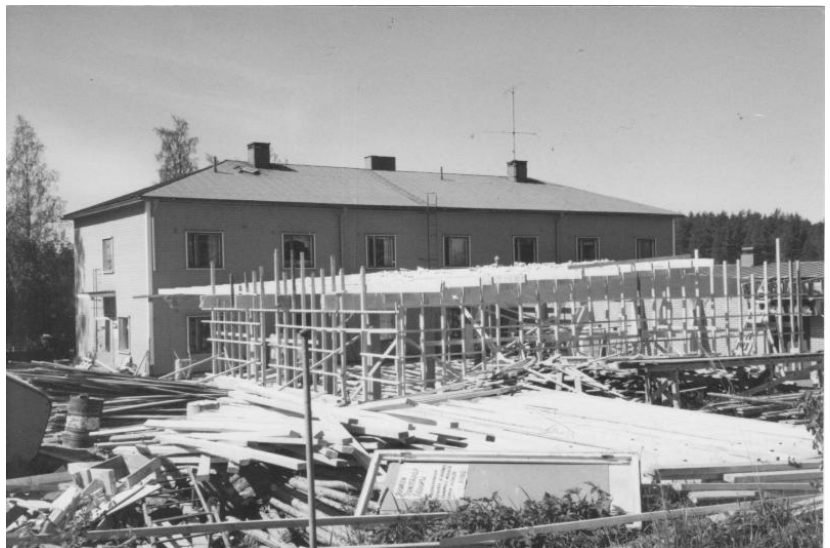
1980-luvulla kauppa palveli arkisin klo 9-18 ja lauantaisin klo 9-14. Vielä silloin ei ovia pidetty auki sunnuntaisin, vaikka asiakkaat olisivat halunneet tehdä ostoksia myös pyhäisin. Kauppiaiden lisäksi kaupalla työskenteli 10 myyjää (Hyvätti, M. 2010).

KUVA 23. 1980-luvun K-Halli Hokka.

8.2 Tiloja laajennetaan

Hokalle rakennettiin uusi siipi vuonna 1980 ja näin ollen saatiin uusia liiketiloja niin, että neliöitä oli kaikkiaan yli 400. Samalla liikkeen nimi vaihdettiin Valinta-Hokasta K-Halli Hokaksi. (Hyvätti, M. 2011.)

KUVA 24. Uuden siiven rakennusprojekti.

Mailiksen, Sirkan ja Martin aikaan Hokalle rakennettiin kahvio laajennuksen yhteydessä. Kahvion seinät vuorattiin Pauligin ja Oka-kahvin säkeillä. Kahviolla oli tärkeä merkitys, koska kun Hokalla oli vain yksi siipi, niin asiakkaila oli tapana

KUVA 25. Kauppiaspariskunta kahveella.

jääda juttelemaan ja seurustelemaan keskenään kapeille käytäville niin etteivät muut mahtuneet ohitse. Kahvion valmistuttua ihmiset menivät sinne rupattelemaan, ja näin olleen käytäville jäi tilaa kulkea. (Hyvätti, M. 2010.) Kahvio suljettiin 2000-luvun alussa ja sen jälkeen kahvit sai käydä hörppäämässä postin puolella. Kahvio oli poissa käytöstä usean vuoden ajan, kunnes se avattiin uudelleen syksyllä 2009. Siitä saakka se on ollut suosittu varsinkin nuorison kokoontumispaikkana.

8.3 Kioski

1980-luvulla Hoka talossa toimi kioski, josta myytiin iltaisin ja viikonloppuisin elintarvikkeita kaupan ollessa kiinni. Se oli tyypillinen kioskimainen myyntipaikka, jossa oli iso tiski ja sen takana tavarahyllyt, sekä kylmätilat. Asiakas pyysi haluamansa tuotteet ja myyjä ojensi ne tiskin yli. Myytävät tavarat tuotiin kioskille myymälän puolelta. Myyjä merkkasi ylös tarvittavat tuotteet ja keräsi ne myymälästä. (Hyvätti M. 2011.)

Kioski kuitenkin lopetettiin kannattamattomana, koska kioskillalla ei ollut "kioskin hintoja", vaan ne olivat samat kuin kaupalla. Toiminta sitoi työvoimaa, ja kustannukset iltaja viikonlopputoista kävivät liian suuriksi tuottoon nähden. (Hyvätti M. 2011.)

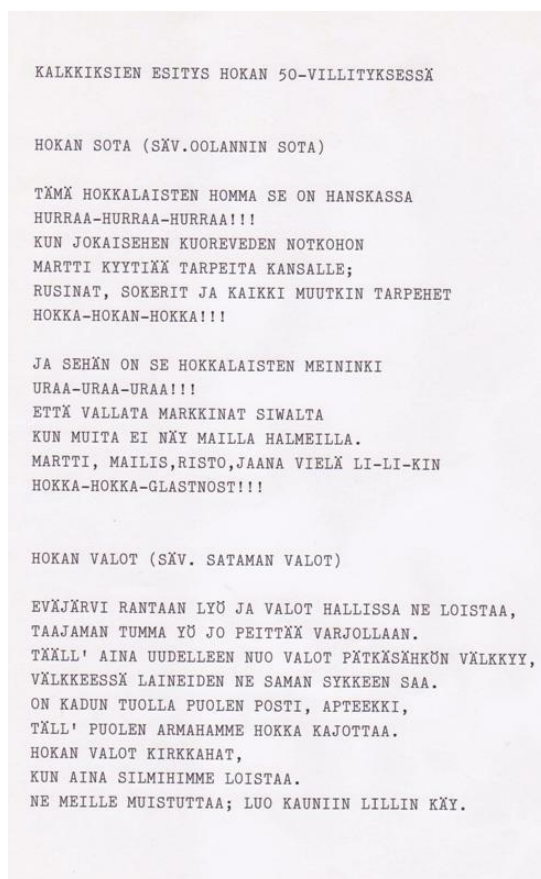
8.4 "Pelle Peloton"

Hokan tunnusmerkkinä oli pitkään mustavalkoinen lentokone, jonka kyydissä oli lentäjä, sekä ikään kuin viirinä lentokoneen perässä teksti "Hokka". Mailis Hyvätti kutsui logoa "Pelle Pelottomaksi". Tunnusmerkin suunnitteli tamperelainen mainostoimisto. Mailis oli pyytänyt mainostoimiston väkeä suunnittelemaan yritykselleen logon, joka kuvaisi hyvin paikkakuntaa, jossa yritys sijaitsi. Idea logoon lähti Mailiksen omasta ehdotuksesta, että siinä voisi olla sarjakuvamainen lentokone, lentäjällä hattu päässä ja kaulaliina hulmuamassa. Sellainen siitä sitten syntyiikin. (Hyvätti M. 2011.)

KUVA 26. Hokan oma Pelle Peloton -logo.

Tunnus löytyi muun muassa Hokan muovikasseista, ikkunateippauksista, sisätilojen mainoksista sekä mainoskyltteinä ulkoseiniltä. Myös Hokan pakettiautossa oli kyseinen logo ja teksti "Hokalta päivää". (Hyvätti, M. 2011.)

KUVA 27. Kalkkiksien esityksen laulun sanat Hokan täyttäessä 50 vuotta.

9 KOLMANNEN POLVEN KAUPPIAS

Vuoden 1991 alussa Hokka myytiin ja uusiksi kauppiaksi siirtyivät Mailiksen ja Martin vanhin poika Risto Hyvätti, sekä hänen vaimonsa Jaana. He työskentelivät Hoka kauppiaina aina vuoteen 1999 saakka. (Hyvätti, M. 2010.) Mailis ja Martti Hyvätin mielestä kauppiantyö oli hyvä aloittaa nuorena, koska silloin on enemmän intoa ja ideoita, ja he halusivat luopua kaupasta ajoissa (Murtola-Jokiniemi, 1991). Risto ja Jaana ostivat toimivan avoimen yhtiön osuudet, ja vuonna 1993 Hoka yhtiömuoto muutettiin osakeyhtiöksi (Hyvätti, R. 2011).

KUVA 28. Hoka uudet kauppiat Risto ja Jaana Hyvätti.

Mailis ja Martti Hyvätti asuivat kauppiasvuosinaan perheineen Hoka yläkerrassa, ja jo pienestä pojasta asti Risto oli kaupan arjessa vahvasti mukana. Kylällä puhuttiin Hoka Ristosta, eikä hän aluksi tiennyt että hänen sukunimensä on oikeasti Hyvätti, eikä Hoka. (Elfvengren, 1999.)

9.1. Haastava sukupolvenvaihdos

Vuosien varrella Risto oli osoittanut kiinnostusta vähittäiskauppaa kohtaan esimerkiksi käymällä kauppaopiston sekä Hämeenlinnan lihateollisuusopiston, hakeutumalla kauppias-koulutukseen sekä haluamalla mukaan Nuorkillan toimintaan (Murtola-Jokiniemi, 1991). Kauppaopiston jälkeen Risto työskenteli Hokalla Mailiksen, Sirkan ja Martin yhtiön palveluksessa lähes kymmenen vuotta. Kauppiaan työ ei kuitenkaan aina ollut selviö. Nähtyään läheltä työn suuren määrän ei Risto tuntenut kauppiaan työn olevan se mielekkäin tulevaisuuden ammatti. Ajatus kuitenkin kypsyi pikkuhiljaa. Risto pääsi kauppahommiin vakituiseen työhön ja K-instituutin koulutukset antoivat motivaatiota. Kaupan ala alkoikin tuntua hyvältä ja haasteelliselta, ja tieto perheyhtymän jatkamisesta laittoi nuoren miehen yrittämään. 30-vuotiaana Risto Hyvätistä tuli Hoka uusi omistaja ja kauppias. (Hyvätti, R. 2011.)

Sukupolvenvaihdokseen liittyi monia erilaisia toimenpiteitä. Työ vaati myös henkistä valmistautumista elämänmuutokseen molemmilta osapuolilta; entisten kauppiaiden oli osattava päästää irti vanhoista rutiineista, ja toisaalta uusien tulokkaiden oli otettava ihan uudenlainen vastuu kannettavakseen. Kaupalla tehtiin inventaario tammi-helmikuun vaihteessa 1991, ja keväällä tilinpäätöksen valmistuessa lyötiin kauppahinta lukkoon. Käytännössä mikä tahansa hinta ei ollut käypä veroteknillisistä syistä. Hinta oli muovattava niin että uusien kauppiaiden ei kannattaisi maksaa perintö- tai lahjaveroa, ja toisaalta taas luopujien ei tarvitsisi maksaa veroa luovutusvoitosta. (Murtola-Jokiniemi, 1991.) Rahoitus oli myös yksi tärkeä pohdintojen aihe, sillä 90-luvun oli vaikea aika laman vuoksi. Valuuttalainan ottaminen arvelutti, koska korot olivat todella korkeat; ne hipovat 16 %. Myös markan devalvoimista pelättiin. (Hyvätti, R. 2011.)

Sukupolvenvaihdoksen myötä Keskon kautta saatiin kirjanpitoapua eli Suomen vähittäiskauppiaiden tilipalvelu alkoi hoitaa kaupan asioita. Sitä ennen kirjanpitoa ja palkanlaskentaa hoidettiin Hokalla kauppiaan toimesta. (Hyvätti, R. 2011.)

9.2 Kauppa se on joka kannattaa!

1990-luku oli selkeästi palvelun aikaa. Silloin panostettiin palvelutiskeihin ja erilaisiin puolivalmiisiin ruokiin, kun haluttiin tarjota ihmisille jo vähän valmiimpaa. Myös salaattikeittiöitä alettiin tuoda tarjolle. Pisimmillään Hoka palvelutiski oli 1990-luvun alussa, ja pikkuhiljaa se alkoi antaa sijaa pakatulle lihalle. Vuosikymmenen loppupuolella palvelutiskiä käytettiin lähinnä viikonloppuisin ja leikkeletiskiäkin käytti vain silloin tällöin paikalla ollut konsulentti. (Hyvätti, R. 2011.)

Laman jälkeen monessa kauppaketjussa ajateltiin, että tulevaisuudessa hinta tulee olemaan tärkeämpi kilpailutekijä kuin palvelu, joten luonnollisesti palvelusta jouduttiin tinkimään kun hintoihin alettiin panostaa. Kulujen ja säästöjen kautta kaikki mitä pystyttiin nipistämään, vähennettiin tavarann hinnasta. Samaisesta hinnalla kilpailemisesta juontaa Keskon päätös kauppojen ketjuttamiselle. Keskon oli muutenkin uudistettava konseptia, koska 90-luvulla oli hetki, jolloin K-kaupoissa ei sitä K-merkkiä niin kovasti käytetty ja markkinointi oli omasta toiminnasta kiinni. (Hyvätti, R. 2011.)

Jonkun aikaa Hokka muodosti yhdessä muutaman muun lähipitäjän kaupan kanssa tavallaan oman ketjun, jolla oli yhteinen markkinointi ja sopimukset teollisuuden kanssa. Tämä johtui yksinkertaisesti siitä, ettei K-kaupoilla ollut juurikaan

markkinointia muuta kuin yhteinen mainos esimerkiksi Aamulehdessä. Lähialueen kaupat kilpailivat keskenään siitä ke- nellä oli suurin mainos paikallislehdessä. (Hyvätti, R. 2011.)

Liikkeessä työskenteli 90-luvulla kauppiasparin lisäksi kymmenen henkilöä. Risto ja Jaana Hyvätti pitivät kaupan valtteina etenkin hyvää palvelua, läheisyyttä sekä kaupan komeaa perinnettä. Tärkeää oli, että tarjonta on laaja ja laadukas, ja että valikoimassa on vaihtoehtoja. (Elfvengren, 1999.) 90-luvulla uutuutena tulivat erilaiset raakapa- kasteiden paistopalvelut, esimerkiksi patongit ja karjalan- piirat, joista tuli todellinen hittituote. Myös Pirkka- tuotesarja sai vahvan aseman kuluttajien käytössä ja sen repertuaari laajeni. Siitä tuli todella suosittu sarja, ja suosio näkyy myös tänäkin päivänä. (Hyvätti, R. 2011.)

9.3 K-Lähikauppa

Keskon uudistamisen tarkoitus oli saada tehokkaampi markki- nointi eri kokoluokan kaupoille. K-extra, K-Lähikauppa, K- Market, K-Supermarket ja K-Citymarket jaettiin omiin ryh- miinsä ja ne alkoi markkinoida itsenäisesti. Asiaan vaikut- ti myös osittain kilpailulainsäädäntö, sillä Keskon markki- naosuus katsottiin niin isoksi, että se ei voisi enää mai- nostaa tuotteitaan ja tarjouksiaan pelkästään "K- kaupoista", vaan kaupat olisi jaettava omiksi ryhmikseen. Niihin aikoihin Risto Hyvätti toimi K-teamin puheenjohtaja- na ja siirtyi uusien kauppojen perustamisvaiheessa Keskon Sata-Hämeen alueen Lähikauppa-toimikunnan puheenjohtajaksi sekä hieman myöhemmin K-lähikauppaketjun valtakunnalliseksi varapuheenjohtajaksi. Hän pääsi seuraamaan läheltä kauppo- jen tyypittämisen ja yhdenmukaistamisen. Vuonna 1994 K- halli Hokasta tuli K-Lähikauppa Hokka. Uudistuksen myötä Keskon vaikutus kaupan toimintaan alkoi olla suurempi. (Hy- vätti, R. 2011.)

KUVA 29. Lähikauppa-uudistuksen myötä Hokka sai uuden ilmeen.

Kauppiaan työ 90-luvulla oli kulujen miettimistä ja pohtimista miten kauppa saataisiin kannattamaan. Ketjuu-uudistuksen myötä asiat hieman helpottuivat kun kaikki ajatustyö ei jäänyt pelkästään kauppiaan hoidettavaksi. Tuotevalikoimat ja hinnat sovittiin ketjujohtoisesti teollisuuden kanssa, ja näin kauppiaalle jäi enemmän aikaa palvella asiakkaita ja tehdä arkisia töitä kaupalla. Töitä helpotti myös tietotekniikan tuleminen sekä uudet kassajärjestelmät. Tilaukset hoidettiin kannettavalla tilauspöydällä "artulla". (Hyvätti, R. 2011).

Vuonna 1999 Risto ja Jaana Hyvätti siirtyivät kauppiaiksi K-supermarket Järvituuleen Keuruulle. Hakan uudeksi kauppiaaksi tuli Heikki Rintala (Hyvätti, R. 2011). Risto Hyvätti omistaa edelleen Hakan kiinteistön.

10 KAUPANKÄYNTIÄ 2000-LUVULLA

Heikki Rintala toimi Hokaan kauppiana vuoteen 2001 asti. Uudeksi kauppiaksi tuli Tero Lintuniemi, joka vielä kymmenen vuoden jälkeenkin toimii Hokaan kauppiana yhdessä vaimonsa Marika Lintuniemen kanssa.

10.1 Kauppias hoitaa homman

Tero Lintuniemi ehti työskennellä Kuopion Kesprossa useamman vuoden ajan ja siitä viimeisemmät vuodet noutotukkipäällikkönä. Ajatus kauppiasvalmennukseen lähti halusta tehdä ja kokea jotain uutta. Kauppiasvalmennus antoi intoa ja motivaatiota uutta uraa varten. Kauppiasharjoittelun Tero teki Pirkkalassa Pirkkanpoissa, ja toimeen kuului töiden tekeminen eri osastoilla.

Valmennus koostui opiskelusta ja työnteosta siinä ohessa. Opiskelu oli suurilta osin etätöitä ja myös yrittäjän ammattitutkinto täytyi suorittaa. (Lintuniemi 2011.)

Hokaan kaupasta Tero kuuli ensimmäisen kerran entiseltä työtoveriltaan, joka hänkin toimi kauppiaan tehtävissä. Hän oli kuullut, että Hallissa aukeaa kauppapaikka ja neuvoi, että sitä kannattaisi lähteä tavoittelemaan. Tero otti neuvosta vaarin, ja soitti Tampereen kenttäosastolle, joka vastaa kauppapaikoista että hän olisi Hokaan kiinnostunut. Sieltä sanottiin, että paikka oli jo täytetty ja uusi kauppias jo valittu. Myöhemmin Tero kuitenkin sai puhelun, että Hokaan olisi sittenkin kauppapaikka vielä auki, ja että olisiko hän vielä siitä kiinnostunut. Ja Terohan oli. Yhdessä kasvattajakauppiansa kanssa he kävivät tutustumassa Hokaan kauppaan ja tekivät tarkastuksen tunnuslukuihin ja tilinpäätöstietoihin. Toukokuussa 2001 Tero Lintuniemestä tuli perinteikkään Hokaan kaupan uusi kauppias. (Lintuniemi 2011.)

KUVA 30. Hokaan nykyiset kauppiat Tero ja Marika Lintuniemi. (Kuva: Minna Riihinen 2011)

10.2. Lähikaupasta Marketiksi

Keskon ja K-kauppojen ketju-uudistuksen myötä Lähi-kauppa-nimike lopetettiin. K-Lähikauppa Hokasta tuli K-Market Hokka vuonna 2004. Uudistus vaati laajan remontin ja siihen kuului muun muassa kaupan tyhjentäminen kaikista kalusteista. Ainoastaan yksi kylmätiskeistä sai jäädä paikoilleen. Koska muut myymäläkalusteet olivat jo vanhoja, oli niiden vaihtaminen hyvin ajankohtaista. Tilalle tulivat esimerkiksi uudet keskilattiakalusteet sekä kylmäkompressorit. Investointi oli rahallisesti hyvin suuri, mutta se oli pakko tehdä ketju-uudistuksen sitä vaatiessa. (Lintuniemi 2011.)

KUVA 31. K-Market Hokka.
(Kuva: Marika Lintuniemi 2009)

Teron mielestä kauppiaan työt ovat muuttuneet paljon kymmenen vuoden aikana. Esimerkiksi tilauksiin menee huomattavasti vähemmän aikaa kuin ennen, ja sitä kautta henkilötyötunnit ovat puolittuneet kymmenessä vuodessa. Toisaalta suhteessa tähän muut kustannukset ovat nousseet. Toiminta on tänä aikana muuttunut myös entistä enemmän ketjujohtoiseksi. Homma on tavallaan helpottunut kun esimerkiksi valikoimat ja hinnat tulevat valmiina. Jos joskus ennen katteet ovat olleet isommat, niin tuottokin on ollut samassa suhteessa suurempi, kun taas tänä päivänä tuottoon ei vaikuteta niinkään hinnoittelun vaan hävikin kautta. (Lintuniemi 2011.)

KUVA 32. Hokan nykyinen ulko-muoto. (Kuva: Marika Lintuniemi 2009)

Vuonna 2011 Hokalla tehtiin ympäristöteko, kun kauppias Tero Lintuniemi vaihdatti koko kauppaan kaikki vanhat hehku- ja loisteputkilamput uusiin ympäristöystävällisiin sekä sähköä säästäviin LED-valoihin (Kesko, Järvi-Suomen aluetiedote 2011). Hokasta tuli ensimmäinen LED-valaistu kauppa Keski-Suomessa (Lintuniemi 2011).

11 KAHTA EN VAIHDA, TURUN SINAPPIA JA HOKAN EILAA

Myyjä Eila Iso-Jaakkola ehti työskennellä uransa aikana Hokalla yli 40 vuoden ajan ja kaikkien viiden kauppiaan aikana. Töihin Talouskauppa Hokalle hän tuli joulukuussa 1965 ja eläkkeelle hän jäi K-Market Hokalta maaliskuussa 2007. Väliin jää monen vuosikymmenen mitä moninaisimmat muistot. Koskaan ei ollut vaikeaa lähteä töihin ja "puotipuksun" jokainen päivä oli todellakin erilainen. Vielä eläkkeelle jäämisen jälkeen saattoi joskus Eilan mieleen putkahtaa, että olikohan työpuku pesty ja silitetty... (Iso-Jaakkola 2011.)

KUVA 33. Myyjä Eila Iso-Jaakkola. Taustalla Hyvättien kauppiaspariskunta.

11.1 Kassallakin tarvitsi kaasujalkaa

Kaupan arki muuttui ajan myötä. Vielä 60-luvulla myyjän työ oli asiakkaan henkilökohtaista palvelemista, sillä tuotteet haettiin asiakkaan pyynnöstä yksi kerrallaan, ostokset laskettiin kynällä ja paperilla allekkain yhteen ja loppusumma lyötiin kassakoneeseen. (Iso-Jaakkola 2011.)

Eilan mielestä kaupalle suurin muutos ja käännekohta oli muuttuminen valintamyymäläksi itsepalveluperiaatteen. Asiakas keräsi itse tavaran ostoskoriin ja kassalle sai mennä kun itse oli siihen valmis. Myös kassahihna oli jotakin uutta ja hienoa. Jotta hihna saatiin pyörimään, sitä piti kassanhoitajan polkea tiskin alta. Puhuttiin kassanhoitajan "kaasujalasta". (Iso-Jaakkola 2011.)

KUVA 34. Tytöt kassalla, taustalla kauppias Martti Hyvätti.

11.2 Eteenpäin sano myyjä Hokalla

Eteenpäin oli vain mentävä ja jos halusi, että kauppa säilyy, oli pysyttävä kehityksen perässä. Remonttia oli aina silloin tällöin, eivätkä asiakkaat siitä juuri purnanneet. Olihan vanhan tilalle tulossa aina jotakin uutta ja lisää tilaakin saatiin. Myös valikoimat muuttuivat ajan myötä. Hokalla myytiin pitkään esimerkiksi erilaisia tekstiilejä ja oheistarvikkeita kuten nappeja. Jossain vaiheessa tekstiilien myynti loppui, kun kaupankäynti keskittyi lähinnä ruokapuoleen. Sen sijaan kukkia on ollut aina valikoimissa, niiden suosiota ei ole aika muuttanut. (Iso-Jaakkola 2011.)

Ennen työpäivän pituus oli paljon lyhyempi kuin mitä se on tänä päivänä. Ennen ei ollut esimerkiksi pitkiä sunnuntai-työpäiviä, vaan kauppa oli pyhänä kiinni. Mutta ajan hengen mukaisesti kaupat ovat nykyään auki lähes kellon ympäri. Ajan muuttumisen ja vuosien kulumisen saattoi huomata myös asiakkaista. Eila itsekin tajusi olleensa hirmuisen monta vuotta töissä, kun hän viimeisinä aikoinaan työelämässä tapasi erään vanhan kesäasukkaan jo aikuiseksi kasvaneen pojan. Kun Eila oli juuri aloittanut myyjän työt Hokalla, kävi kaupalla eräs mökkiläinen ja hänen pieni poikansa, joka aina istui kauppareissut kärryssä. Nyt sitten lähes 40 vuotta myöhemmin tuo samainen poika tuli Hokalle ja hänellä oli oma lapsi mukanaan. Siitä Eila näki kuinka vuodet olivat vierähtäneet. (Iso-Jaakkola 2011.)

Eilalle tietokoneen opettelu oli varmasti yksi hankalimmista asioista. Pikku hiljaa kaikki alkoi muuttua yhä teknisemmäksi ja tietokonepohjaiseksi, ja kynä vaihtui hiiren klikkailuun. Aivan viimeisempiä uusia kassakoneita ei Eilan tarvinnut enää opetella, koska hän oli ehtinyt juuri jäädä eläkkeelle. Sirumaksupääätteisiinkin hän on päässyt tutustumaan vain asiakkaan roolissa. (Iso-Jaakkola, 2011.)

Myyjän näkökulmasta Hoka kaikilla kauppiaille oli omat näkemyksensä ja omat tuulensa kaupan suhteen, mutta jokainen kauppias piti samalla tavalla yllä myyjän työhyvinvointia. Siitä pitivät huolen esimerkiksi erilaiset tapahtumat, risteilyt ja teatterimatkat. Olipa joskus niin hauskaa, että kotiin tultiin vasta samaan aikaan kuin aamuposti! Eilan mielestä myyjän hyvinvointi on sitä, että porukka on iloisista sekä yhteishenki on hyvä, ja että kaikkien on mukava mennä töihin. Nauru pidentää työikää! (Iso-Jaakkola, 2011.)

Eilalle yksi erikoisemmista mieleen painuneista tilanteista Hokalla oli, kun ylitse lentänyt lentokone rikkoi äänivallin ja samalla kaupan etuikkunan suuri lasi sälähti rikki tuhannen pirstaleiksi. Silloin kassakin joutua muutamaan otteeseen miettimään, että mitähän nyt oikein mahtoi tapah-

tua. "Pääkassaksi" kutsuttu Eila jäi myös monen lapsen mieleen. Joku oli kertonut lapsensa pyytäneen, että "mennään sinne Hokalle missä se täti istuu siellä kassalla". (Iso-Jaakkola, 2011.)

LÄHTEET

Elfvengren, H. 8.10.1999. Eteenpäin, oli suuri päätös kumpi tahansa. Kuorevesi-Mänttä-Vilppula, 6.

Hoffman, K. 1983. K-kaupan historia. Jyväskylä: Kauppiaitten kustannus Oy.

Hoffman, K. 1990. Kesko 1940-1990. Jyväskylä: Kauppiaitten kustannus Oy.

Hokkanen, M. 1972. Hoka kauppahuone. Kuoreveden jouluku, 22-23.

Hokkanen, M. 2004. Muistokirjoitus. Aamulehti.

Hokkanen, M. 2009. Suomen puolesta ja Pirkanmaan hyväksi. Maakuntaneuvos Matti Hokkasen muistelmia kuudelta vuosikymmeneltä.

Hyvätti, A. 2009. Lentokonetehtaan rakentaminen Kuorevedelle Halliin 1939. Luettu 30.5.2011.
<http://www.tampereensuomalainenklubi.fi/tapahtumat/14092009.html>

Hyvätti, M. Kauppias. Haastattelu heinäkuussa 2010. Haastatteliija Riihinen, M.

Hyvätti, M. Kauppias. Haastattelu elokuussa 2011. Haastatteliija Riihinen, M.

Hyvätti, R. 2009. Seitsemänkymppinen Hokka. Kuoreveden jouluku, 30.

Hyvätti, R. Kauppias. Haastattelu syyskuussa 2011. Haastatteliija Riihinen, M.

Hänninen, H. 1991. Kuoreveden kirja. Maatalouspitäjästä teollisuuspitäjäksi. Kuoreveden kehittyminen "verrattain vilkkaaksi paikkakunnaksi".

Hänninen, H. 2006. Kirsti Karhumäki 1915-2006. Kuoreveden jouluku, 14-15.

Iso-Jaakkola, E. Myyjä. Haastattelu lokakuussa 2011. Haastatteliija Riihinen, M.

Karhumäki, N. 1959. Karhunahas. Jyväskylä: K. J. Gummerus Osakeyhtiö.

Kemppainen, T. 1991. Kuoreveden kirja. Kauppa, pankit ja varhainen yritystoiminta Kuorevedellä. Sekatavara - ruoka-tavaraliikkeet.

Kesko. 2011. Aluetiedote, Järvi-Suomi. Luettu 18.8.2011. <http://www.kesko.fi/fi/Media/Tiedotteet/Aluetiedotteet/Jarvi-Suomi/2011/Hallin-K-market-Hokassa-on-tehty-ymparistoteko/>

Lintuniemi, T. Kauppias. Haastattelu syyskuussa 2011. Haastatteliija Riihinen, M.

Murtola-Jokiniemi, K. 1991. Hokaan hallittu sukupolvenvaihdos. Elintarvike-uutiset nro 42, 6.

Pietiläinen, V. 2007. Hokkasten Hokka. Kuoreveden Joulu, 36-38.

Tervonen, I. 2002. Veljekset Karhumäki. Suomen ilmailun pioneereinä 1924-1956

Valtonen, R. 1990. Karhumäet Keljossa. Keskisuomalaista siiviili-ilmailua 1925-1939

KUVIEN LÄHTEET:

KANSIKUVA. Kuvan omistaa Mailis Hyvätti.

KUVA 1. Kuvan omistaa Mailis Hyvätti.

KUVA 2. Karhumäen lentäjäveljekset. Otettu 17.11.2011.
<http://www.tampereensuomalainenklubi.fi/tapahtumat/14092009.html>

KUVAT 3-27 Kuvat omistaa Mailis Hyvätti.

KUVA 28. Risto ja Jaana Hyvätti 1993. Otettu 16.11.2011.
Mäntän seudun Osuuspankki, toimintakertomus 1993.

KUVA 29. K-Lähikauppa 1994. Otettu 16.11.2011. Elintarvike-
uutiset nro 15.

KUVA 33. Kuvan omistaa Risto Hyvätti.

KUVA 34. Kuvan omistaa Mailis Hyvätti.